

Andreas Moen

Pensjon for apotekansatte kan bli endret

side 19

Jodberedskapen styrkes

Nå styrkes beredskapen i hele landet ved å distribuere jodtabletter til alle gjennom apotek.

10

16

Økende antall apotek og nye oppgaver

Siden utgangen av 2017 har netto tilvekst i antall apotek vært på 23 apotek til totalt 922.

Alle skal med
Holmen (57) er klar til innsats som hovedtillitsvalgt i Sykehusapotekene Sør-Øst.

22

SYKEHUSAPOTEKENE

NYHET
SELGES KUN I APOTEK

1-18

HUSK®
MAGEBALANSE

HUSK® Magebalanse

HUSK® Magebalanse inneholder psylliumfrøskall som er en naturlig kilde til fiber og skånsom for magen. Ved treg mage danner fiberene en gel som smører tarmen og gjør avføringen mykere. I tillegg øker gelen volumet i tarmen og stimulerer tarmfunksjonen. Ved urolig mage derimot, suger fiberene opp overflødig væske i tarmen slik at avføringen blir fastere.

HUSK® Magebalanse er milde og effektive produkter for god magehelse. Kan brukes hver dag.

- BRA FOR FORDØYELSEN
- TARMREGULERENDE
- HJELPER MOT TREG OG UROLIG MAGE

NATURLIG FIBER

- ✓ Anbefalt ved fordøyelsesproblemer (treg og urolig mage)
- ✓ Inneholder naturlig fiber fra psylliumfrøskall
- ✓ Egnet til FODMAP-dietten
- ✓ Tilgjengelig i pulver og kapsler

FIBER MED MELKESYRE-BAKTERIER OG INULIN

- ✓ Anbefalt ved fordøyelsesproblemer (treg og urolig mage)
- ✓ Unik kombinasjon av naturlig fiber fra psylliumfrøskall, melkesyrebakterier og inulin
- ✓ Tilgjengelig i pulver og praktiske porsjonsposer

- 3 Forbundslederen har ordet
- 6 Småstoff
- 10 Jodberedskaper styrkes
- 16 Apotekene øker og håper på nye oppgaver
- 18 Klart for landsmøte
- 19 Pensjon for apotekansatte kan bli endret
- 21 Internasjonale nettverk
- 22 Alle skal med
- 24 Historien bak
- 26 Travelheten selv

- 27 Skjæggerud tar ikke gjenvalg
- 28 Krav om nye ideer for å fortsette IA-samarbeide
- 30 Større trygghet i boligmarkedet
- 32 Hotellgjestenes beste venner
- 36 Parat informerer
- 38 Spørsmål fra medlemmer
- 40 Kryssord, sudoku, anagram og på kryss og tvers
- 42 Leder i Parat
- 43 Hjelp når du trenger det

Jodberedskaper styrkes

Trusselen om atomuhell har endret seg gjennom de siste årene. Nå styrkes beredskaper i hele landet ved å distribuere jodtabletter til alle kommuner og ved å gjøre tablettene tilgjengelige gjennom apotek

10

16

Foto: Magne Ottendal

Økende antall apotek og nye oppgaver

Siden utgangen av 2017 har netto tilvekst i antall apotek vært på 23 apotek til totalt 922. Nå vil bransjen vokse videre ved å få tildelt nye oppgaver i helsesektoren.

22

Foto: Vete Daler

Alle skal med

Eva Irene Holmen (57) er nå klar til innsats som hovedtillitsvalgt i Sykehusapotekene Sør-Øst. Hun er opptatt av at det skal være plass til alle i arbeidslivet.

18

Foto: Vete Daler

Klart for landsmøte

I november arrangeres landsmøte i Farmasiforbundet. På agendaen står blant annet valg av leder, nestleder og sentralstyre.

Pensjon for apotekansatte kan bli endret

Hva skjer med pensjonsordningen for apotekansatte nå som det blir en ny pensjonsløsning for offentlig sektor?

19

Foto: Claude R. Olsen

Ikke la dem slippe unna!

Forleden var jeg innom lokalapoteket mitt for å hente medisiner til svigermor. Hjemme hos oss er det nemlig jeg som har ansvar for å forsyne hele storfamilien med legemidler, og det er ikke til å stikke under stol at svigermor er en god apotekkunde.

På apoteket mitt er jeg ofte så heldig å bli ekspedert av et av Farmasiforbundets medlemmer, og hun leverer alltid god service og gode råd – med Farmasiforbundets «Autorisert helsepersonell»- nål på brystet. Når jeg ser det, blir jeg alltid litt glad.

Nå har det seg imidlertid sånn at hun er det eneste farmasiforbund-medlemmet på apoteket, og det er jeg ikke så glad for. Jeg mistenker at dette ikke er unikt, og tror det er flere apotek der ute hvor Farmasiforbundet har ett eller få medlemmer – selv om potensialet er mye større. Jo flere som står sammen på jobben, jo sterkere blir vi. Jo færre som står sammen, jo større makt til arbeidsgiver.

Farmasiforbundet drar nå i gang «Verv dine kollegaer». En kampanje med finfine påskjønnelser til deg som verver. Ikke la uorganiserte kollegaer slippe unna!

Vette

Farmasiliv

Utgis av:
Farmasiforbundet i Parat

Farmasiforbundet,
Lakkegata 23
Postboks 9029 Grønland
0133 OSLO

www.farmasiforbundet.no
www.parat.com

Besøksadresse: Lakkegata 23
Telefon: 21 01 36 00
Teleaks: 21 01 38 00
E-post: post@parat.com

Ansvarlig redaktør: Trygve Bergsland
Mobil: 905 85 639
E-post: trygve.bergsland@parat.com

Leder: Irene Hope
Mobil: 958 00 766
E-post: irene.hope@parat.com

Forsidefoto: Claude R. Olsen.
Avbildet: Andreas Moen.

Alle illustrasjonsbilder i bladet som ikke er kreditert er levert av iStock.

Redaksjonen avsluttet: 17.8.2018
Materiellfrist neste nr: 2.11.2018

ISSN: 1891-6864
ISSN: 2464-1618 (online)

Layout:
07 Media, avd. Moss
www.07.no
Telefon: 22 79 95 00

Trykk: Ålgård Offset AS
www.a-o.no
Telefon: 51 61 15 00

farmasiforbundet

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav og er svanemerket, CO₂-nøytralt og 100 prosent resirkulerbart.

**Vi arbeider etter
Vær Varsom-plakatens regler
for god presseskikk.**

Den som mener seg rammet av urettmessig publisering, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund som behandler klager mot mediene i presseetiske spørsmål.

Adresse: Rådhusgt 17
0158 Oslo
Tlf: 22405040
E-post: pfu@presse.no

presse.no

En aktiv høst

Det blir en travel høst i Farmasiforbundets tjeneste, men det er jo det som gjør denne jobben som leder i forbundet så spennende og utfordrende. Etter tre ukers sommerferie er det godt å komme i gang igjen.

Høstens aktiviteter

På Arendalsuka i august var det en debatt i regi av Norges Farmaceutiske Forening og Apotekforeningen på temaet «Er terskelen for å vaksinere seg for høy?». Vaksinasjon av forskjellige sykdommer har vært med på å forebygge sykdom i mange år og har bidratt til redusert behov for antibiotika. Dette er viktig for å motvirke utviklingen av antibiotikaresistens.

Det ble i fjorårets influensasessong gjennomført et pilotprosjekt på 23 utvalgte apotek i Norge, og det ble satt 1400 vaksinedoser, et pilotprosjekt som gikk svært bra. Dette viser at apotekene har utviklet et lavterskel-helsetilbud i Norge, og at apotekteknikere kan tilegne seg ny kompetanse og nye arbeidsoppgaver.

I slutten av august var en delegasjon fra Farmasiforbundet i Glasgow for å møte europeiske apotekteknikere, dette for å diskutere utdanning og utvikling i de ulike land. Farmasiforbundet deltok også på kongressen som arrangeres av FIP (International Pharmaceutical Federation) med symposium for apotekteknikere. I september deltok Farmasiforbundet aktivt på Paratkonferansen i region vest.

Når det gjelder nye lærerplaner i apotekteknikk, starter dette arbeidet nå i høst. Dette er et viktig arbeid, der forbundet skal komme med innspill. Læreplanene betyr mye for utviklingen av apotekteknikerutdanningen.

Personopplysningsloven trådte i kraft 20. juli i år, i tillegg til en rekke bestemmelser som supplerer reglene i forordningen. Den nye personopplysningsloven endrer og skjerper pliktene til håndtering av personopplysninger i både offentlig og privat sektor. I forbindelse med innføringen mottar forbundet mange tilbakemeldinger fra hovedtillitsvalgte på at kjeder og sykehusapotekene har jobbet mye med å oppdatere rutiner opp mot den nye personopplysningsloven, og har hatt en god prosess for å implementere dette til ansatte i apotekene.

Landsmøte avholdes hvert tredje år

12.–13. november i år avholdes landsmøte for Farmasiforbundet i Bergen. Landsmøtet er koordinert med Parats landsmøte som arrangeres på samme tid, og der vi også er representert. Jeg vil benytte anledningen til å takke alle tillitsvalgte for den gode jobben dere gjør for medlemmene i Farmasiforbundet, tusen takk!

Inne

Foto: Vetele Daler

Tale Maria Krohn Engvik. Foto: FN-sambandet / Eivind Oskarson

«Helsesista» får Tabuprisen 2018

Tabuprisen 2018 er tildelt Tale Maria Krohn Engvik, kjent som «Helsesista», for innsatsen for å bryte ned fordommer og øke kunnskap om psykisk helse i samfunnet.

Heders- og æresprisen deles ut av Rådet for psykisk helse som mener Engvik har brutt tabuer både i måten hun jobber og kommuniserer på, ved å nå ut til ungdommer gjennom en til nå utradisjonell kanal for helsetjenestene. Engvik har startet Snapchat-kontoen «Helsesista», der hun gir råd til sine mange titusen følgere. @NTB

Spiralnekt til Høyesterett

Katarzyna Jachimowicz fikk i mai 2011 jobb som fastlege i Sauherad kommune i Telemark. I intervjurundene opplyste hun om samvittighetsforbeholdet som innebærer at hun reserverer seg mot å sette inn spiral på kvinner.

Fylkesmannen i Telemark opprettet tilsynssak mot Jachimowicz i februar 2014, og i januar året etter fastslo Helsetilsynet at hun ikke hadde adgang til å reservere seg. Hun gikk ut i permisjon 1. april 2015 og har siden jobbet som lege ved Sykehuset Telemark. Kommunen sa opp fastlegeavtalen hennes 3. desember samme år. Jachimowicz mener samvittighetsforbehold inngikk i avtalen hun hadde med kommunen, og mener oppsigelsen er ugyldig. Nå skal saken opp til endelig dom i Høyesterett. @NTB

Mann døde av kreft – alternativ behandler tiltalt

En 61 år gammel alternativ behandler fra Tyskland er tiltalt etter at en mann fra Stange i Hedmark døde av kreft i 2014.

Mannen i slutten av 60-årene fikk påvist ondartet kreft i leggen 26. juni i 2013. Legene på sykehuset sa at det var gode muligheter for å bli frisk, men få dager senere takket mannen nei til videre behandling på Radiumhospitalet. Da hadde han snakket med den alternative behandleren på telefon og blitt fortalt at han ikke hadde kreft, men en forkalkning.

Ifølge tiltalen tok Stange-mannen imot såkalt resonansterapi via telefon og et par personlige møter med den tiltalte behandleren. Men etter hvert fikk han mer og mer smerter, og 18. juni i 2014 døde han av kreftsykdommen. @NTB

Moser kan ha funnet tidssansen

Moser-miljøet i Trondheim mener de kan forklare hvorfor tiden av og til føles som den står stille og andre ganger virker som den går veldig fort.

Forskerne ved Kavliinstituttet har oppdagat et nettverk av hjerneceller som uttrykker tidssansen gjennom opplevelser og minner. Funnet belyser hvordan hjernen setter sammen tid og sted og lager minner, skriver Adresseavisen. @NTB

Trening forbedrer prestasjoner

Et felteksperiment utført av forskere på Norges Handelshøyskole og University of California viser at trening forbedrer studenters akademiske prestasjoner. – Spørsmålet er om man er smart fordi man trener, eller trener man fordi man er smart, sier professor Alexander Wright Cappelen ved Norges Handelshøyskole (NHH) til Aftenposten.

Studien viser at de som trente fikk en bedre struktur på studiehverdagen, la seg tidligere om kvelden og var mer fornøyd med egen helse. Effekten var spesielt stor for de studentene som i utgangspunktet hadde utfordringer med studiene. @NTB

Private øyeoperasjoner for seks ganger prisen

Staten har de siste årene kjøpt privat øyebehandling hos Aleris for 200 millioner kroner. Offentlige sykehus kunne gjort jobben for 33 millioner, ifølge BT.

Tusenvis av nordmenn som lider av den alvorlige øyesykdommen våt AMD, risikerer å bli blinde dersom de ikke får behandling. Hva behandlingen koster har lenge vært hemmelig, men BT har fått innsyn i dokumenter som synliggjør kostnadene. Mens det koster 3700 kroner på Ullevål universitetssykehus å gi pasientene én injeksjon, tar Aleris seks ganger så mye. Det private sykehuset har siden 2010 fått 200 millioner offentlige kroner for å sette 8908 sprøyter mot øyesykdommen på vegne av Helse Sør-Øst. @NTB

Flere over 50 får klamydia

Stadig flere over 50 år får påvist klamydia. De siste ti årene har det vært en dobling, viser tall fra Folkehelseinstituttet.

I fjor fikk 384 nordmenn over 50 år påvist kjønnssykdommen, mer enn dobbelt så mange som for ti år siden. 70 prosent av de over 50 år som får klamydia, er menn, melder P4. – Det kan være en indikasjon på at eldre menn har sex med yngre kvinner og derfor lettere utsetter seg for smitte av klamydia, sier assisterende daglig leder ved Sex og samfunn, Tore Holte Follestad, til P4.

Det ble diagnostisert 25 130 tilfeller av klamydia i Norge i fjor. Antall testede for klamydia var 368 953 for hele landet, og andelen positive tester var 6,8 prosent. @NTB

Norge sender eksperter for å bekjempe ebola

Norge bidrar med ti millioner kroner og skal sende spesialister til Den demokratiske republikken Kongo for å lære opp helsearbeidere under ebolautbruddet der.

Det norske teamet består av tre spesialister fra Oslo universitetssykehus som skal gi opplæring i bruk av smittevernustyr og isolasjonsenheter som gjør det mulig å frakte pasienter på en trygg måte.

– Norge er et av få land i verden som har utstyr og kompetanse til å frakte disse pasientene på en sikker måte. Derfor er jeg glad for at vi kan bidra til at norske eksperter kan reise til DR Kongo for å lære helsepersonell å bruke disse enhetene, sier helseminister Bent Høie (H). @NTB

apoteknikk

VISSTE DU?

LISTERINE® PROFESSIONAL FLUORIDE PLUS

- **3-1-1 FORMEL FOR EKSTRA BESKYTTELSE MOT HULL I TENNENE**
- **ETERISKE OLJER FOR Å REDUSERE PLAKK**
- **UTEN ALCOHOL**
- **MILD SMAK**

Kvinner med hjerteinfarkt har større risiko for å dø hvis legen er mann

vinner som kommer til akuttmottak med hjerteinfarkt i USA, har større risiko for å dø hvis legen er mann, viser en studie fra Harvard University.

Studien er basert på over 500 000 pasienter som ble innlagt på akuttmottak med hjerteinfarkt i Florida mellom 1991 og 2010. Forskere fra Harvard University har funnet en markant forskjell i overlevelse ved å se på om lege og pasient hadde samme kjønn. Når kvinner ble behandlet av kvinnelige leger, var det en «betydelig og positiv effekt» på overlevelse, viser studien, som er publisert av tidsskriftet PNAS. Tallene viser at nesten 12 prosent av pasientene som kommer til akuttmottak med hjerteinfarkt, dør. Men i gruppen kvinnelige pasienter med kvinnelige leger, er risikoen for å dø redusert med 5,4 prosent. @NTB

Hva?

Er ikke alle kollegaene dine med i Farmasiforbundet?

Da kan du ta grep – verv dine kollegaer og få ekstra vervepremie fra oss – i tillegg til 250 kroner pr medlem du verver!

Kampanjen varer til 31. desember. Husk at den du verver må fylle ut ditt navn på innmeldingsskjemaet på parat.com. Vil du ha ekstra vervepremie, må du samtidig sende en e-post til irene.hope@parat.com

Sammen er vi sterkere!

farmasiforbundet

Jodberedskapen styrkes

Trusselen om atomuhell har endret seg gjennom de siste årene. Nå styrkes beredskapen i hele landet ved å distribuere jodtabletter til alle kommuner og ved å gjøre tablettene tilgjengelige gjennom apotek.

Av: Kristin Rosmo

I løpet av året skal jodtabletter til bruk ved atomhendelser distribueres reseptfritt gjennom apotek. I tillegg har samtlige kommuner i Norge fått beskjed fra Helsedirektoratet, Statens strålevern og Statens legemiddelverk om å bestille jodtabletter fra Helsedirektoratets sentrale beredskapslager i Oslo.

Større ulykkesrisiko

Tidligere var det bare Bergen, Skedsmo, Halden og kommunene nord for Salten som hadde eget beredskapslager av jodtabletter til bruk ved atomhendelser.

– Dagens trusselbilde tilsier at jodtabletter kan bli aktuelt som tiltak ved atomhendelser over hele landet, sier seniorrådgiver i Helsedirektoratet, Kirsten Hjelle.

I informasjonsskrivet til kommunene fra desember i fjor begrunner myndighetene den økte beredskapen med at Europas kjernekraftverk eldes, og at risikoen for alvorlige ulykker øker. De viser dessuten til at sannsynligheten for terroraksjoner har økt, og at ferdsel med reaktordrevne fartøy langs norskekysten er i sterk vekst. En ulykke med et slikt fartøy kan gi radioaktive utslipp som rammer Norge.

– At vi nå styrker beredskapen, skyldes ingen plutselig økning i risikoen for atomuhell. Risikoen har likevel økt gjennom de siste årene. Vi vil derfor jobbe for at jodtablettene skal være nærmere befolkningen hvis et atomuhell oppstår, sier Hjelle.

Barn og unge mest utsatt

Ved atomuhell vil Kriseutvalget for atomberedskap om nødvendig gi en anbefaling om bruk av jodtabletter i tillegg til et råd om å oppholde seg innendørs i opptil to døgn. Naturlig jod blokkerer opptaket av radioaktivt jod. Dermed reduseres risikoen for kreft i skjoldbruskkjertelen. Risikoen er størst hos barn og unge, nyfødte og barn i mors liv.

– Helsemyndighetene mener derfor at det bare er barn og unge, gravide og ammende som skal ta jodtabletter ved et eventuelt atomuhell. Tablettene skal helst tas rett før eller inntil fire timer etter å ha vært utsatt for radioaktivt jod i luft, mat eller drikke, forklarer seniorrådgiveren i Helsedirektoratet.

Distribusjon gjennom apotek

Ettersom inntak av jodtabletter må skje i løpet av kort tid etter eksponering, må jodtabletter være tilgjengelig over hele landet. I tillegg til den økte jodberedskapen i den enkelte kommune vil jodtabletter sannsynligvis bli tilgjengelig for distribusjon gjennom apotek i løpet av høsten.

– Det er gode prosesser på gang for å få på plass en ny markedsføringstillatelse for jodtabletter til bruk ved atomuhell. Vi håper at markedsføringstillatelsen er klar allerede fra september, sier medisinsk fagdirektør i Legemiddelverket, Steinar Madsen.

Legemiddelverket regner med at apotekene kan starte innkjøp av de nye pakningene i november eller desember, selv om det kan være noe usikkerhet knyttet til produksjonstid. Foreløpig ligger det an til at pakningene med jodtabletter til bruk ved atomuhell får helt ordinær reseptfri status, uten spesielle risikominimeringstiltak.

Tablettene får en annen styrke enn jodtablettene som staten og kommunene har på sine beredskapslagre. Prisen er foreløpig ikke helt avklart.

– Vi både håper og tror at prisen blir overkommelig. Ved en eventuell atomulykke har man kort tid på seg til å ta jod. Det er derfor viktig både med lagring i hjemmene og lett tilgang over hele landet. Vi mener det også vil være fordelaktig om jodtablettene selges gjennom medisinsutvalg, sier Madsen.

Jodtabletter til bruk ved atombendelser skal i løpet av høsten distribueres reseptfritt gjennom apotek. Bildet viser jodtabletter fra Helsedirektoratets sentrale beredskapslager ved Norsk Medisinaldepot AS i Oslo. Foto: Stein Sjølie / Norsk Medisinaldepot AS.

Informasjon til befolkningen

Helsedirektoratet arbeider nå blant annet sammen med Statens strålevern og Statens legemiddelverk om informasjonsmateriell til helsepersonell og befolkningen generelt. – Apotekansatte vil få nærmere informasjon fra oss innen jodtablettene gjøres tilgjengelig gjennom apotek, sier Kirsten Hjelle.

Myndighetene vil også informere fastlegekontor og helsestasjoner om den kom-

mende endringen av jodberedskapen.

– I tillegg arbeider vi med en plan for informasjon til befolkningen. Apotek vil ikke få noe spesielt informasjonsansvar utover det som er vanlig for reseptfrie legemidler, sier Hjelle.

I Norge er det ifølge Statistisk sentralbyrå vel 630 000 familier med barn under 18 år. Det bor i alt 1,1 millioner barn i disse familiene – i gjennomsnitt 1,75 barn per familie.

– Det er vanskelig å si hvor stor andel av disse familiene som kommer til å kjøpe inn jodtabletter for å ha i beredskap hjemme. Men Statens strålevern mener at alle hjem med barn under 18 år bør ha det, og vi håper at så mange som mulig følger den oppfordringen, sier Hjelle.

Styrket beredskap i kommunene

Alle kommuner er lovpålagt å planlegge for atomulykker og andre strålingsulykker.

Jodtabletter ved atomuhell

- Radioaktivt jod tas opp i skjoldbruskkjertelen når man puster inn radioaktiv luftforurensning eller får i seg forurenset mat og drikke.
- Ved atomuhell kan aktuelle tiltak være å oppholde seg innendørs og å ta jodtabletter.
- Målgruppen for jodtabletter er barn og unge under 18 år, gravide og ammende.
- Tilskudd av naturlig jod blokkerer opptaket av radioaktivt jod i skjoldbruskkjertelen om det tas rett før eller inntil fire timer etter man ha vært utsatt for radioaktivt jod i luft, mat og drikke.
- Alle kommuner har ansvar for jodberedskap i egen kommune, inkludert der barn og unge oppholder seg på dagtid.
- Jodtablettene som kommunene skal benytte ved atomuhell, inneholder kaliumjodid 65 mg.
- Fra november eller desember skal jodtabletter også distribueres gjennom apotek for beredskapslagring i hjemmene.

Kilde: Helsedirektoratet.

Medisinsk fagdirektør i Legemiddelverket, Steinar Madsen, regner med at de nye pakningene med jodtabletter skal være klare for reseptfri distribusjon gjennom apotek i november/desember. Foto: Statens legemiddelverk.

Seniorrådgiver i Helsedirektoratet, Kirsten Hjelle, begrunner distribusjon gjennom apotek med at jodtablettene skal være nærmere befolkningen hvis et atomuhell oppstår. Foto: Helsedirektoratet.

Bortsett fra i kommunene Bergen, Skedsmo og Halden og kommunene nord for Salten, har beredskapslageret av jodtabletter fram til nylig ligget på lager i Oslo.

Helsedirektoratet, Statens strålevern og Statens legemiddelverk informerte i desember i fjor samtlige kommuner om at de kunne bestille jodtabletter fra det sentrale beredskapslageret. I informasjons-skrivet anbefalte de samtlige kommuner å oppbevare jodtabletter der barn og unge oppholder seg på dagtid, som i skoler og barnehager. Det er fortsatt rundt hundre kommuner som ikke har bestilt jodtabletter fra Helsedirektoratets sentrale beredskapslager.

– Vi kommer til å ta opp dette med fylkesmennene framover, forsikrer Hjelle.

Helsedirektoratet har foreløpig ikke tatt stilling til hva som skal skje med det sentrale beredskapslageret av jodtabletter når samtlige kommuner etter hvert har fått sine beredskapslagre av jodtabletter på plass.

Apotekforeningen involvert

Apotekforeningen har deltatt i en arbeidsgruppe sammen med Helsedirektoratet, Statens legemiddelverk og Statens strålevern om endringene i jodberedskapen. – Gruppen har hatt en rekke møter det siste året. Lenge lå det an til at distribusjon av jodtabletter via apotek først ville skje neste år, men arbeidet har gått raskere enn en kunne regne med, sier seniorrådgiver i Apotekforeningen, Tore Reinholdt.

Apotekforeningen vil i samarbeid med Helsedirektoratet og Statens strålevern sørge for å informere apotekene i forkant av at tablettene blir tilgjengelig i apotek. Hovedansvaret for informasjon til befolkningen ligger på Helsedirektoratet og Statens strålevern.

– Siden apotek skal selge jodtabletter, vil de naturligvis kunne få spørsmål. Apotek vil ikke bli pålagt noe omfattende informasjonsarbeid, men bør kunne svare på enkle spørsmål og eventuelt kunne henvise videre til informasjonskilder på nett eller andre steder, sier Reinholdt.

Kaliumjodid-tabletter

- Jodtabletter består av kaliumjodid (KI), en kjemisk forbindelse mellom kalium og jod.
- Forbindelsen er et kjemisk salt, og er en ionisk forbindelse mellom kaliumioner med en positiv ladning (K+) og jodioner med en negativ ladning (I-).
- Jod finnes blant annet i små mengder i havsalt.
- Både mennesker og dyr er avhengig av jod for å opprettholde riktig funksjon i skjoldbruskkjertelen.
- Jod brukes i produksjonen av hormonene tyroksin og trijodtyronin – stoffer som regulerer vekst og utvikling.

Kilde: titan.uio.no (Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo).

PHYSIOMER®

Den naturlige og effektive saltvannsoppløsningen

SJØVANNET SOM LINDRER NESEPLAGER OG FOREBYGGER KOMPLIKASJONER I ØRE OG HALS¹

Ved å skylle nesegangene jevnlig med Physiomer, kan du forebygge komplikasjoner i øre og hals, redusere antall sykedager og redusere behovet for legemidler¹, sier Åse Marit Vig, Produktspesialist i Omega Pharma

– Tett nese er ikke bare ubehagelig, det gjør også at du er mer utsatt for komplikasjoner i øre og hals. Det å holde nesene ren og åpen kan faktisk bidra til at du slipper unna en antibiotikabehandling litt lenger ute i løypa, sier hun.

SALTVANN ER IKKE SALTVANN

Samtidig påpeker hun at du må bruke riktig saltvann for å få best mulig effekt.

– Det er stor forskjell på naturlig sjøvann og produkter som består av vanlig vann som er tilsatt salt. Physiomer er naturlig sjøvann uten tilsetninger, med mineraler og sporstoffer i behold.

MINERALRIKT OG NATURLIG SJØVANN

Sjøvannet i Physiomer-produktene er hentet fra havet utenfor Saint-Malo i Frankrike. I dette vannet finnes det over 80 mineraler og sporstoffer.

– Det er disse stoffene som er hemmeligheten. Mineralene gjør naturlig sjøvann annerledes enn vanlig saltvann, da mineraler og sporstoffer er viktig for neseslimhinnens funksjon. Pakningene våre er også lufttette og sterile, derfor trenger ikke Physiomer noen tilsetningsstoffer for å være holdbar.

ANBEFALT AV SPESIALISTER

Studier viser at Physiomer reduserer antall sykedager og forebygger infeksjoner i øre og hals.¹

– Physiomer anbefales av spesialister. Produktene gir ikke avhengighet og kan brukes hver dag. For å unngå ørebetennelser er det lurt å holde tette baby neser åpne med en slik spray og forkjølet spebarn får jo ofte problemer med både å spise og sove, så der har jeg faktisk fått mye og viktig hjelp av Physiomer, sier Åse.

«Physiomer kan også brukes av spebarn»

Åse Marit Vig, Produktspesialist i Omega Pharma

FAKTA

Physiomer inneholder naturlig sjøvann med over 80 mineraler og sporstoffer.

Dokumentert effekt for isotone varianter:

- Rengjør nesegangene og gjør det lettere å puste
- Fukter og gjenoppbygger neselimumhinnen
- Forebygger sekundære infeksjoner i øre, nese og hals

NESESKYLL 0,9% SALTINNHOOLD RENGJØR, FOREBYGGER OG FUKTER

Baby mist
Fra 0 år
Rengjør babyens nese og gjør det enklere å puste samt gjør søvn og amming enklere og mer behagelig.

Comfort tip - skånsomt munnstykke.
Mild spray.

Normal Jet & Spray
Fra 2 år
Til skylking av nesen ved forkjølelse eller annen neseinfeksjon.
Fin til daglig forebyggende bruk.

2 ulike munnstykker som enten gir en fin spray eller en samlet stråle.

Strong Jet
Fra 10 år
Sterk stråle som kraftig skyller rent nese og bihuler.

Til bruk ved bihulebetennelse, etter kirurgi i nese og bihuler eller kronisk ubehag i nesen.

NESESPRAY 2,2% SALTINNHOOLD AVSVELLEND E

Lindrer tett nese ved forkjølelse, nese- og bihuleproblemer og allergi.

Egnet til langtidsbruk.

1. Slapak I, et al. Efficacy of isotonic nasal wash in the treatment and prevention of rhinitis in children. Arch Otolaryngol Head Neck Surg 2008; 134 (1) : 67-74.

Nye apotek på fasjonable adresser. I dette bygget på Briskeby i Oslo, med den kjente restauranten Bølgen & Moi i første etasje, har Vitusapotek rykket inn med stort utsalg. Foto: Magne Otterdal.

Flere apotek og flere oppgaver

Administrerende direktør Per T. Lund i Apotekforeningen fremmer vaksinasjon som en naturlig apotekaktivitet. Foto: Apotekforeningen.

Det åpnes fortsatt flere nye apotek enn det legges ned i Norge. Siden utgangen av 2017 har netto tilvekst i antall apotek vært på 23 apotek til totalt 922. Nå vil bransjen vokse videre ved å få tildelt nye oppgaver i helsesektoren.

Av: Magne Otterdal

De tre største apotekkjedene i landet representerer 73 prosent av markedet, og omsatte i 2017 for 25,6 milliarder kroner med et samlet driftsresultat på 877 millioner kroner. Siden liberaliseringen av apotekmarkedet på begynnelsen av 2000-tallet har veksten i antall apotek gått fra rundt 300 til over 920 landet rundt.

Apotekene klare til nye oppgaver

Apotek nummer 900 ble passert på nyåret 2018, og i løpet av første halvår ble det åpnet over 20 nye utsalg. Apotekene dukker gjerne opp i nærheten av dagligvarebutikker og i kjøpesentra.

Et av årets nykommere finner vi på Briskeby, i den ombyggede transformatorstasjonen som er mest kjent for utestedet Bølgen & Moi. Der åpnet Vitusapotek butikk i mars 2018, et år etter at Kiwi-kjeden rykket inn i samme lokale.

Mens de store kjedene fortsetter å konkurrere med flere og stadig mer fancy apotekutsalg i stadig mer attraktive lokaliteter, fremmer deres felles apotekforening med direktør Per T. Lund i spissen tanken om at apotekene kan benyttes til langt mer som aktør i helsesektoren.

– Hvis vi hadde fått trent opp 922 apotek

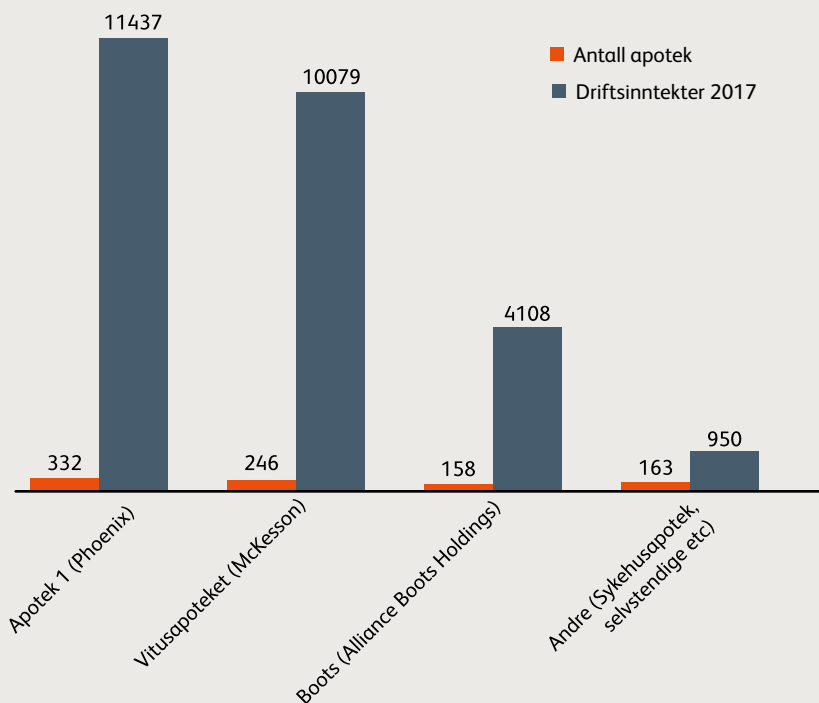
og 7500 helsepersonell til å håndtere pandemiske situasjoner, dele ut tabletter og gi en vaksine, så må jo det være et åpenbart sterkt argument for å bygge opp den kompetansen nå og ikke utrede i det uendelige, sa Lund i en debatt under Arendalsuka i august.

Han viste til Irland, hvor det er 75 prosent vaksinasjonsdekning, og USA hvor én av fire blir vaksinert på apotek.

– Apotekene er her allerede, vi trenger ikke bygge opp noe. Vi er klare til å ta utfordringen nå, uten at en trenger å bygge opp noe mer, sa leder Rønnaug Larsen i Farmaceutene på samme Arendalsukamøte i regi av Apotekforeningen og Farmaceutene.

Lund sier i et blogginnlegg noen dager etter Arendalsuka at «hvis myndighetene viser litt større vilje til å spille på flere av de mulige tilbudene som finnes, deriblant apotekene, og går noen skritt lenger for å

Apotekomsetning i millioner kroner

Grafen viser at de tre store internasjonale apotekkjedene dominerer markedet i Norge.
Kilde: Regnskapsregisteret og Apotekforeningen.

legge til rette for dette, så kommer vi litt fortere litt nærmere målet».

Og det nasjonale målet er 75 prosent vaksinedekning i risikogruppen på 1,6 millioner personer. Skal det nås, må 750 000 flere vaksinere seg hver høst, konstaterer Lund.
– Det er ikke min mening at alle disse skal innom apoteket for å få satt sprøyten. Men en fersk undersøkelse viser at mange kunne tenke seg nettopp det, blogger han.

Omsetningsvekst

Apotekenes samlede omsetning økte i 2017 med 6,7 prosent til 35,1 milliarder kroner inkludert merverdiavgift, ifølge tall fra Apotekforeningen.

En årsak til at omsetningen har økt mer de siste årene enn tidligere, er at en svak krone har ført til økte maksimalpriser gjennom de årlige maksimalprisrevisjonene. Norge har dermed importert til høy-

ere priser. Prisene vil reduseres når kronen igjen styrkes. En annen årsak er at det er kommet flere nye og svært dyre legemidler de siste årene, blant annet legemidler mot kreft og hepatitt C.

I snitt økte det enkelte apotek salget med 3 prosent til i underkant av 40 millioner kroner.

– At veksten i den gjennomsnittlige omsetningen per apotek ikke øker like mye som totalomsetningen øker, henger sammen med at antall apotek også har økt, heter det i Apotekforeningens årsrapport.

Legemiddelfall stanset

Fallet i legemidlenes andel av apotekenes totalomsetning har stoppet opp, og i 2017 utgjorde legemidler 77,3 prosent av den samlede apotekomsetningen. Det ble i fjor omsatt legemidler for over 27,1 milliarder kroner, en økning på 7,2 prosent i sammenliknet med foregående år.

56,1 millioner resepter

I 2017 var det totalt 52,3 millioner kundebesøk i norske apotek, hvorav 50,6 millioner i primærapotek. Det ble i løpet av året behandlet 56,1 millioner resepter, en økning på 3,7 prosent sammenliknet med foregående år. I 2017 var 87,7 prosent av alle pakninger solgt på resepter en e-resept, mens det tilsvarende tallet i 2016 var 83,9 prosent. Alle apotek, både primærapotek og sykehusapotek, har kunnet ekspedere e-resepter siden 2013.

– Årsaken til denne økningen er først og fremst at valutakursen påvirker legemiddelprisene gjennom maksimalprisrevisjonene, samt at det er kommet flere nye og svært dyre legemidler, heter det i årsberetningen.

Med unntak for 2016 har omsetningsveksten i mange år vært høyere i sykehusapotek enn i primærapotek. Dette skyldes primært at det i liten grad introduseres nye legemidler som brukes i primærhelsetjenesten, mens det innen spesialisthelsetjenesten i større grad er tatt i bruk nye, ofte kostbare legemidler.

– Det har vært en sterk økning i omsetningen de fire siste årene. Det siste året har omsetningen økt med henholdsvis 8,8 prosent for sykehusapotekene og 6,8 prosent for primærapotekene.

Immun-, nerve- og fordøyelsesmidler øker mest

Ifølge tallene fra Apotekforeningen har den største veksten i medisinalsalget skjedd innenfor tre legemiddelgrupper:

- Antineoplastiske og immunmodulerende midler, som økte omsetningen med 12,9 prosent til 6,3 milliarder kroner.
- Midler for nervesystemet med salg på 4,3 milliarder.
- Midler for fordøyelsesorganer og stoffskifte med 3,0 milliarder kroner.

Disse tre gruppene legemidler utgjør 51,2 prosent av den samlede legemiddelomsetningen og 34,0 prosent av forbruket.

Pensjon for apotekansatte kan bli endret

Alle som jobber i apotek, har den samme pensjonsordningen, administrert av Statens pensjonskasse. Men hva skjer med pensjonsordningen for apotekansatte nå som det blir en ny pensjonsløsning for offentlig sektor? Det skal et utvalg finne ut.

Av: Claude R. Olsen

Pensjonsordningen for apotekansatte er nesten helt lik den som offentlige ansatte har hatt til nå. Den største forskjellen er at apotekansatte betaler mer i egenandel. Ordningen som bare gjelder for apotekbransjen, er administrert av Statens pensjonskasse.

Etter enigheten mellom regjeringen og organisasjonene i mars i år vil alle offentlige ansatte i stat og kommune som er født i 1963 og senere, få en ny ordning fra 2020. Nå skal også apotekbransjen vurdere sin pensjonsordning på nytt.

Mye skal skje i høst

Arbeidsgiverorganisasjonene Virke og Spekter og arbeidstakerorganisasjonene Farmasiforbundet og Norges Farmaceutiske Forening har satt ned et utvalg som skal utrede alternativer til dagens ordning. Bransjeforeningen Apotekforeningen er observatør.

– Utvalget skal i hovedsak besvare to spørsmål: Hva slags pensjonsordning bør apotekbransjen ha, og hvilken pensjonsleverandør skal levere pensjonen, sier advokat Andreas Moen i Parat.

Han representerer Farmasiforbundet i utvalget sammen med forbundsleder Irene Hope. Pensjonsordningen for apotekvirksomhet

(POA) er lovfestet. Det betyr at alternativet partene kommer fram til, også må behandles av Arbeids- og sosialdepartementet.

Alternativene

Det er foreløpig helt åpent hvilke anbefalinger utvalget vil komme med. Ifølge Moen er dette noen av alternativene til dagens ordning som diskuteres:

- En pensjonsordning tilsvarende den som de offentlige ansatte får.
- En såkalt «hybridordning», som er en type innskuddsbasert pensjonsordning.
- En ren innskuddspensjon, som er blitt det mest vanlige i privat sektor.

I og med at valget av pensjonsordning er åpent, er det ifølge Moen ikke helt utelukket at man kan ha en egen vri og gjenom ny lov etablere en pensjonsordning som ikke eksisterer i dag.

– Men vi vil først se på alternativer som eksisterer i dag, sier Moen.

Konsekvensene for de ansatte

En overgang fra en pensjonsordning til en annen kan føre til en annen fordeling av hvem som kommer best ut. Dagens ordning gir fordeler til noen karriereløp og inntektsgrupper, mens alternativene kan gi andre inntektsgrupper en større fordel.

– Målet vårt er at vi skal få en ordning som er fordelaktig for alle våre medlemmer. Samtidig er det mulig å tenke seg alternativer som er til fordel både for arbeidstakerne og arbeidsgiverne, sier Moen.

– Hvordan da?

– For eksempel gir dagens ordning apotekene kostnader i forbindelse med balanseføring av framtidige pensjonsforpliktelser. En annen type pensjonsordning kan lette denne byrden for arbeidsgiverne uten at det fører til dårligere pensjon for arbeidstakerne, sier han.

Moen mener pensjonsordningene kan bli bedre enn i dag for arbeidstakerne.

– Alle parter i utvalget har som mål å finne en ordning som alle er tjent med, sier han.

Foreløpig er partene på utredningsstadiet. Men det kan bli tøffere tak når de skal ta endelig stilling til hvilken ordning apotekbransjen skal ha, hvilke opptjeningsatser som skal følges, og hvilken pensjonsleverandør som skal velges. I og med at ordningen er lovfestet, må dette også skje i samarbeid med departementet.

Uvisst når ny ordning kommer

Moen vil ikke spekulere for mye på når en ny pensjonsordning kommer.

POA

Pensjonsordningen for apotekvirksomhet (POA) ble opprettet i 1953 og er en lovfestet, kollektiv pensjonsordning. Det vil si at apotekere og fast ansatte i apotek har rett og plikt til medlemskap i pensjonsordningen, dersom de oppfyller vilkårene.

I tillegg til ansatte ved 899 apotek har ordningen medlemmer fra andre virksomheter som har en nær tilknytning til farmasien, og som har søkt om særskilt medlemskap.

Statens pensjonskasse administrerer ordningen.

– Vi vil først se på pensjonsordninger som finnes i dag, men det kan også komme forslag om en helt ny ordning, sier advokat Andreas Moen i Parat. Foto: Claude R. Olsen.

– Det aller tidligste er 2021. Dersom en ny pensjonsordning skal gjelde fra 2021, må det formelle trolig være på plass i løpet av 2019 for å kunne gjøre de nødvendige endringene og lage de nødvendige systemene i tide, sier han.

Pensjonsordningen for apotekvirksomhet omfatter rundt 8000 yrkesaktive og like mange som har opptjente rettigheter fra tidligere. Motparten består av cirka 900 arbeidsgivere. Selv om apotekbransjen består av noen få kjeder, er hvert apotek en selvstendig arbeidsgiver.

Utvalget bruker konsulentselskapet Actecan til å utrede alternativene og regne på kostnadene for virksomhetene og hvor-

dan pensjonsutbetalingene vil slå ut for ulike ansattgrupper.

Vil holde medlemmene orientert

Forbundsleder Irene Hope i Farmasiforbundet understreker at utvalget er i startfasen, og at alle er enige om å utrede ulike alternativer.

– Ingenting er avklart, men jeg vil gå ut med informasjon til de hovedtillitsvalgte om hva utvalget holder på med. Blant annet skal vi ha et møte med alle våre hovedtillitsvalgte i oktober, sier hun.

– Vi vil holde de hovedtillitsvalgte orientert om arbeidet i utvalget, sier forbundsleder Irene Hope. Foto: Parat.

*I november arrangerer
Farmasiforbundet nytt
landsmøte i Bergen.*

Klart for landsmøte

I november arrangeres landsmøte i Farmasiforbundet. På agendaen står blant annet valg av leder, nestleder og sentralstyre.

Av: Vetle Daler

Hvert tredje år arrangerer Farmasiforbundet landsmøte, tidligere kjent som representantskapsmøte. Denne gangen arrangeres landsmøtet i Bergen, før Parat avholder sitt landsmøte samme sted.

Det ligger ikke noen dramatik i navnebyttet.
– Vi bruker nå det samme begrepet som andre i Parat- og YS-systemet, nemlig landsmøte, sier forbundsleder Irene Hope.

Selv stiller hun seg til disposisjon for valgkomiteen og går gjerne løs på en ny treårsperiode som leder. Det samme gjelder nestleder Bodil Røkke, men Hope er nøye med å understreke at valgkomiteens innstilling ennå ikke er klar.
– Den kommer nærmere landsmøtet, sier hun.

Blir lyttet til

Irene Hope var forbundsleder da Farmasiforbundet ble en del av Parat for snart fem år siden, og hun sier at det har skjedd mye i denne perioden.
– Vi har fått til veldig mye, blant annet

har vi etablert Farmasikongressen som en stor møteplass for medlemmene, og vi har jobbet mye med å gjøre Farmasiforbundet mer synlig overfor både bransje, myndigheter, politikere og media. Dette synes jeg vi har lykket godt med. Vi blir lyttet til og blir tatt mer på alvor, sier hun.

Kjenner du årets medlem?

Hvert år kårer Farmasiforbundet «årets medlem».

Kjenner du noen som fortjener tittelen? Send forslag, med begrunnelse, til irene.hope@parat.com senest 1. oktober.

Forbundslederen vil jobbe for å utvikle dette videre.

– Vi skal bli enda bedre på å synliggjøre oss og å flagge egne meninger på vegne av medlemmene. Det er medlemmene som skal være i sentrum hele veien. Vi skal være uredde, vi skal stille spørsmål, og vi skal bidra i helsedebatten i Norge. Vi skal være på, sier Irene Hope.

Landsmøtet arrangeres i på Radisson Blu Hotel Bryggen i Bergen 12. og 13. november.

Internasjonalt nettverk

Farmasiforbundet fortsetter sitt arbeid med internasjonalt samarbeid og deltok nylig på to store møter i Skottland. Nestleder i Farmasiforbundet Bodil Røkke mener dette er et viktig nettverk for forbundet.

Av: Vetle Daler

Farmasiforbundet har i flere år vært medlem i det europeiske felleskapet EAPT (European Association of Pharmacy Technicians). Hvert år møtes apotek- teknikere fra hele Europa for å diskutere felles utfordringer, og årets møte ble avholdt i Glasgow i Skottland.

Representert i styret i EAPT

Farmasiforbundet var representert ved Bodil Røkke, som er nestleder i EAPT, Irene Hope og Ingrid Katrine Løkke.
– EAPT har de siste årene gjort et solid

arbeid med å kartlegge apotektekni- kernes rolle i Europa, og noe av dette arbeidet ble presentert på årets møte, sier Røkke.

Undersøkelsene kartlegger utdanningsnivå, arbeidsoppgaver, teknologisk utvikling og forskjeller mellom privat og offentlig apotekbransje i de ulike landene.

– Dette er et viktig nettverk for oss når det gjelder å utvikle yrkesrollen, og å lære og dra nytte av hverandre, både faglig og politisk, sier Røkke.

Gruppebilde viser alle representanter som Farmasiforbundet samarbeider med i EAPT. Foto: Privat.

Fra venstre: Irene Hope, Torhild Sauro og Hilde Mari Håvardson på FIP-kongressen. Foto: Privat

Verdens største bransjekongress

Den internasjonale farmasikongressen ble arrangert samme sted i etterkant av EAPT-møtet, og også her deltok Farmasiforbundet med en egen delegasjon.

Kongressen arrangeres av FIP (International Pharmaceutical Federation) og er verdens største bransjekongress.

– De siste sju årene har FIP arrangert eget symposium for apotektekni- kere for å integrere apotektekni- kere bedre i den totale arbeidsstyrken i bransjen, sier Røkke.

Årets tema for dette symposiet var «Partners in health». Over 100 apotek- teknikere fra hele verden deltok.

I en tale til symposiets deltagere la FIPs administrerende direktør Cathrine Duggan vekt på viktigheten av et tettere samarbeid mellom apotektekni- kere og farmasøyter

– Vi er glade for at FIP ser at apotek- teknikerne må inkluderes når morgendagens apotek og farmasibransje skal utvikles, sier Røkke.

Alle skal med

Eva Irene Holmen (57) har vært tillitsvalgt i store deler av yrkeslivet, og er nå klar til innsats som hovedtillitsvalgt i Sykehusapotekene Sør-Øst. Hun er opptatt av at det skal være plass til alle i arbeidslivet.

Av: Vetle Daler

Eva Irene Holmen er ny hovedtillitsvalgt for Farmasiforbundet i Sykehusapotekene i Sør-Øst. Etter 24 år i legemiddelindustrien er hun tilbake der hun arbeidet i starten av sin apotekkarriere – på Sykehusapoteket på Bærum sykehus. – Som hovedtillitsvalgt er jeg både fersk og spent. Jeg håper jeg kan være til nytte for medlemmene, sier hun.

Nå gleder hun seg til å lære Sykehusapotekene bedre å kjenne. – Dette er et spennende sted å jobbe, og det skjer mye hele tiden, sier hun.

Mulighet for alle

Holmen er opptatt av at det skal være mulighet for alle i arbeidslivet. – Det å ha en jobb gir så mye mer enn å stå utenfor arbeidslivet. Å ha noe å gå til hver dag med de ressursene du har, har stor betydning for livskvaliteten. Derfor er jeg opptatt av at det skal være plass til alle, enten man har muligheten til å jobbe lite eller mye. Jeg har følt mange ganger at det kun er plass for dem som yter 100 prosent, så dette synes jeg er viktig, sier hun.

Sykehusapotekene er IA-bedrift (Inkluderende arbeidsliv, journ. anm.), og Holmen tror det er en del å ta tak i her på dette området.

– Jeg kjenner ikke virksomheten så godt ennå, men håper de tar dette på alvor. I forskningsavdelingen i GE Healthcare var det mange faggrupper som jobbet på tvers. De var utrolig flinke til ikke å se hva du var, men hva du kunne bidra med, hva du var god på. Jeg vil gjerne bidra til at Sykehusapotekene skal være et sånt sted.

Alltid organisert

Holmen har alltid vært organisert og har stort sett vært tillitsvalgt på de arbeidsplassene hun har vært innom. Blant annet har hun vært tillitsvalgt for Parats søsterforbund Negotia da hun jobbet hos legemiddelprodusenten GE.

– Den tillitsvalgte har et ansvar for rettferdighet på jobben og skal ha et øye med at det er like lover for alle, og at ansatte blir behandlet godt, sier hun.

At Holmen har solid erfaring med tillitsvalgtvervet, er det ingen tvil om.

– Jeg har mye erfaring, blant annet med nedbemanning da

Eva Irene Holmen er ny hovedtillitsvalgt i Sykehusapotekene Sør-Øst. Foto: Verle Daler

GE la ned hele forskningsavdelingen sin i Norge, men jeg har fortsatt masse å lære. Blant annet om forskjellene på privat og offentlig sektor, sier hun.

Holmen har allerede gjennomført trinn 1 og 2 i Parats tillitsvalgtopplæring og satser på å gjennomføre trinn 3 til våren. – Jeg gleder meg til å bli enda bedre kjent med Parat og med andre tillitsvalgte i Parat-systemet, sier hun.

Får ikke noe gratis

Sykehusapotekenes nye hovedtillitsvalgte er også levende opptatt av verdien av det organiserte arbeidsliv. – Jeg mener det er viktig å synliggjøre for nye medarbeidere hvor viktig det organiserte arbeidslivet er. Det er viktig at man ser nytten av å organisere seg, og at vi er mange og sterke, sier hun.

Holmen sier vi ikke må tro at vi får noe gratis. – Hvis ikke organisasjonene hadde passet på, tror jeg arbeidslivet hadde sett helt annerledes ut. Samarbeidet mellom bedriften og tillitsvalgte er veldig viktig for at de godene

organisasjonene har forhandlet fram, skal bestå.

Satsing på kompetanseheving

Holmen har et brennende engasjement for sin egen yrkesgruppe i apotekene.

– Jeg ønsker å jobbe med utvikling av yrket, at apotekene ser den kompetansen vi sitter med, og bruker den på god måte. Det er hele tiden en fare for at vi blir erstattet med andre yrkesgrupper. For å unngå dette må vi satse på kompetanseheving og tilrettelegging. Vi er en stor yrkesgruppe i apotek som sitter med utrolig mye forskjellig kompetanse og erfaring. Jeg er opptatt av at den skal bli utnyttet, og at ikke fagtittelen skal bli et hinder for utvikling, sier hun.

Holmen lover å jobbe mer aktivt med å få til dette i Sykehusapotekene.

– Flere og flere arbeidsoppgaver blir robotisert, og denne utviklingen må vi som er apotektekansatte henge med på. Hvis ikke kommer det trolig andre yrkesgrupper og tar de nye jobbene knyttet til dette, sier hun.

Historien bak bildet

I fjor ble det behandlet vel 56 millioner resepter på norske apotek. Apotekansatte skriver og klitrer etiketter dagen lang. Det er en historie bak hver eneste en. Denne er om et uhelbredelig smertehelvete.

Av: Kristin Rosmo

Foto: Hans-Petter Christoffersen

En operasjon som treåring ble skjebnesvanger for sørlendingen Hans-Petter Christoffersen (55). Under operasjonen ble nerver og muskler til mellomgulvet sterkt skadd. Gjennom hele livet har det ført til et gradvis økende press mot brysthulen fra organene i bukhulen.

– Det var først i midten av førti-årene at dette ble plagsomt for meg. Lungekapasiteten var etter hvert helt nede i elleve prosent. Da fikk jeg operert inn et nytt mellomgulv av Gore-Tex, sier Christoffersen.

Etter operasjonen, som i seg selv var vellykket, fikk Christoffersen en infeksjon. På grunn av feil type antibiotika varte den i hele seks måneder.

– Infeksjonen førte til store skader og arrdannelse i brysthulen, hjerteposen og lungene. Det gir veldig store smerter i mellomgulvet, og legene har forberedt meg på at jeg må gå på sterke smertestillende resten av livet.

Smertelindringen foregår i dag med store doser opioider og andre smertestillende preparater.

– Apotekansatte behandler meg høflig og med verdighet, og jeg har til dags dato aldri opplevd noen advarende pekefinger eller advarsel om medisinbruken, selv om det er avhengighetsskapende medisiner jeg går på. Det vil jeg gi apotekansatte skryt for, sier han.

Medisinbruker for resten av livet: Hans-Petter Christoffersen (55)
Yrke: Har arbeidet som skipselektriker i den norske handelsflåten og fiskeriet i Alaska. De siste 20 årene jobbet han som service- og IT-sjef innen olje og gass i Norge. Er nå uføretrygdet.

Familie: Gift, to barn og ett barnebarn
Bosted: Grimstad
Interesser: Foto, musikk, jakt, fiske og ølbygging

FLUX PRO KLORHEXIDIN

Inneholder både klorheksidin og fluor

Flux PRO Klorhexidin Skyll
0,12% Klorheksidin
0,2% NaF
0% Alkohol
Smak av Coolmint

Flux PRO Klorhexidin Gel
0,12% Klorheksidin
1000 ppm F
0% Alkohol
Smak av Coolmint

NYHET!

Flux PRO Klorhexidin inneholder både klorheksidin og fluor. Produktene er for kortidsbehandling eller etter anbefaling fra tannhelsepersonell. Som øvrige Flux produkter er de uten alkohol og parabener. Utviklet i samarbeid med skandinavisk tannhelse.

Dosering:

Voksne og barn over 12 år: Brukes 1–2 ganger daglig i inntil to uker eller etter anbefaling fra tannhelsepersonell. Skyllen har en praktisk doseringspumpe som gir riktig dosering hver gang.

FLUX®

Har du fluxet i dag?

Travelheten selv

De får svingt seg på jobb, de som har Boots Rygge Storsenter som arbeidsplass. Travelheten er noe av det beste med jobben, mener tillitsvalgt apotektekniker Birgitte Braut.

Av: Kristin Rosmo

Braut er også en fartsfylt person i seg selv. Etter travle dager på jobb fyller hun fritiden med løping, sykling og litt klatring. – Jeg stiller på en masse mosjonsløp, som for eksempel Glommaløpet (16 km) og OsloMila. Jeg sykler ofte til jobb, og ellers gjerne på «nytelsestur» rundt i nærmiljøet sammen med min mann eller en god venninne. Slike turer kombinerer vi ofte med litt god mat og drikke. Jeg er en stor tilhenger av hverdagsaktivitet, sier apotektekniker og tillitsvalgt ved Boots Rygge Storsenter, Birgitte Braut.

For henne var det litt tilfeldig at hun utdannet seg til apotektekniker. Da hun gikk «Helse og sosial» tidlig på nittitallet, hadde hun en i klassen som jobbet litt på et apotek. – Det hørtes spennende ut, og så ble det bare sånn. Jobben har endret seg veldig mye fra jeg startet i 1992, og til det bedre,

synes jeg. Jeg liker meg best i selvvalget, der jeg kan hjelpe folk med alt fra reseptfrie legemidler til solkrem og sminke. Lavterskeltilbudet om føflekkskanning er det også mange som setter pris på.

Boots Rygge Storsenter har lyse og fine lokaler, rett ved senterinngangen. Hovedoppgavene til Braut er selvvalg, kampanjer og sortiment. Hun er også tillitsvalgt, noe hun har vært i et års tid. Fagorganisert har hun vært «i alle år». – Det er viktig å være fagorganisert, og bra å ha en stor organisasjon i ryggen.

Gjennom mange år valgte Braut å jobbe deltid 70 prosent for å få familielivet til å gå opp. – Min mann har alltid jobbet mye, og har vært i

Nordsjøen i noen år. Nå driver han eget firma.

De siste to årene har hun igjen jobbet full stilling, og er glad for at det ordnet seg med en heltidsstilling.

– Mange apotekteknikere som velger å jobbe deltid en periode, sliter med å få økt stillingen til en full, fast stilling når de ønsker det. Mange går i årevis med den siste prosenten som vikariat.

Braut jobber to kvelder i uka, resten er dagvakter. Når hun begynner sent, får hun unna både husarbeid og trening før travelheten på apoteket får hennes fulle oppmerksomhet. Selv om Boots Rygge Storsenter er et senterapotek, har de mange faste kunder.

– Det er veldig hyggelig. Vi møter så mange kunder som er takknemlige for den hjelpen vi yter. I tillegg er vi en blid gjeng som har det morsomt på jobb. Ikke rart jeg stortrives i yrket mitt!

Navn: Birgitte Nyback Braut

Alder: 47

Bosted: Råde. Oppvokst i Son

Familie: Gift med Terje, har guttene Jørgen (22), Jonas (20) og Thomas (16). Katt og hund

Interesser: Løping, sykling, klatring og hverdagsaktivitet

Utdanning: Apotektekniker fra Ås videregående skole 1992

Arbeidssted: Boots apotek Rygge Storsenter

Arbeidsoppgaver: Ansvarlig for selvvalg og kampanjer

Verv: Tillitsvalgt

Fagorganisert: Ja

Parat-leder Hans-Erik Skjæggerud. Foto: Ned Alley.

Skjæggerud tar ikke gjenvalg som Parat-leder

Parats leder gjennom de ti siste årene, Hans-Erik Skjæggerud, har meddelt valgkomiteen i Parat at han ikke tar gjenvalg på landsmøtet i november. Parats hovedstyre har samtidig innstilt Skjæggerud som nestleder i YS.

Parat-bladet er kjent med at dagens nestleder i Parat, Vegard Einan, er villig til å stille seg til disposisjon som ny leder i Parat.

To ledere på heltid i YS

I tillegg til å innstille Skjæggerud som nestleder i YS er Parat-bladet kjent med at Parats hovedstyre innstiller dagens Delta-leder, Erik Kollerud, som ny YS-leder og Negotias leder, Monica Paulsen, som andre nestleder. Forslaget fra hovedstyret baserer seg, etter hva Parat-bladet erfarer, på at YS i framtiden får to frikjøpte ledere på heltid.

Parat-bladet har også informasjon om at andre YS-forbund, som Delta, Negotia og Finansforbundet, har liknende innstilling til valgkomiteen i YS.

Skjæggerud sier til Parat-bladet at valgkomiteene i henholdsvis Parat og YS nå skal få gjøre sine vurderinger. Det endelige resultatet med ny lederkabal i Parat avgjøres på landsmøtet som avholdes 14. og 15. november 2018 i Bergen.

Landsmøte i Parat

Det er Parats vedtekter, paragraf 13, som beskriver hvordan landsmøtet skal gjennomføres. Parats vedtekter kan i sin helhet leses på parat.com.

Landsmøtet er Parats øverste myndighet og består av:

- delegater valgt av lokale organisasjonsledd
- Parats hovedstyre
- to delegater fra Parat-pensjonist
- to delegater fra Parat-UNG
- generalsekretæren tiltrer med tale- og forslagsrett, men ikke stemmerett

Landsmøtet i Parat avholdes hvert 3. år innen 1. desember.

Krav om nye ideer for å fortsette IA-samarbeidet

«Dette kan ikke fortsette på samme måten». Slik ordla arbeidsminister Anniken Hauglie seg om IA-avtalen like før jul i fjor. Fra 3. oktober 2001, da avtalen ble underskrevet, og fram til i dag har avtalen kostet staten 21 milliarder kroner.

Av: Sverre V. Bjørnholt

IA-avtalen går ut ved årsskiftet, og statsrådets bastante formulering er av mange oppfattet som om hun er klar for å skrote hele avtalen hvis ikke arbeidslivets parter kom opp med nye ideer om hvordan avtalens målsetninger kan nås.

Statsrådets signaler

Avtalens målsetting er at sykefraværet skal reduseres med 20 prosent i forhold til nivået i andre kvartal i 2001. Den skal hindre frafall og øke sysselsetting av personer med nedsatt funksjonsevne. Og den skal forlenge yrkesaktiviteten i arbeidsstokken etter fylte 50 år med tolv måneder. Nesten 60 prosent alle arbeidstakere i Norge jobber i en IA-virksomhet.

For 2018 ble det bevilget om lag 390 millioner kroner til driften av arbeidslivsentrene som blant annet finansierer 490 årsverk ved NAVs kontorer. Dessuten går om lag 330 millioner til forebyggings- og tilretteleggingstilskudd.

«Sykefraværet er bare halvert, og nedgangen har flatet ut siden 2012, antall funksjonshemmede i jobb har ikke økt en millimeter og arbeidstagere står lengre på grunn av pensjonsavtalen – ikke på grunn av IA-avtalen», tordnet statsråden i DN-intervjuet i desember i fjor. Hun signaliserer imidlertid at hun er åpen for en fornying av avtalen under forutsetning av at det nå må tenkes nytt.

I prosess

I dag er signalene fra departementet

Arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie. Foto: regjeringen.

lavmælte, og uansett spørsmål så er det vanskelig å få konkrete svar.

– Vi er i en prosess med partene i arbeidslivet. Regjeringen er opptatt av et godt og nært samarbeid med partene for å løse viktige samfunnsutfordringer, slik som økt inkludering i arbeidslivet, sier statssekretær Christel Kvam på vegne av statsråden, uansett hvilket spørsmål Parat-bladets utsendte stiller.

Parat-bladet har bedt statssekretæren om å utdype hva departementet mener ikke fungerer og hva som fungerer i IA-avtalen, om statsråden har fått de innspill fra partene som hun har etterspurt, om statsråden kan utdype ståstedet hun signaliserer i

DN-intervjuet der hun hevder at hun er åpen for fornying av avtalen, men at den ikke kan videreføres, og hva framdriftsplanen for forhandlingene er og når kan vi forvente en konklusjon, enten det blir en ny signering eller at avtaleverket skrotes.

– Vi er i en prosess med partene i arbeidslivet. Regjeringen er opptatt av et godt og nært samarbeid med partene for å løse viktige samfunnsutfordringer, slik som inkludering i arbeidslivet, gjentar statssekretær Kvam.

Tabubelagte områder

Det er først og fremst arbeidsgiverne som overveier muligheten til å avvikle avtalen

i stedet for å reforhandle den. Særlig mangel på nedgang i sykefraværet trekkes fram som hovedargument. Norge har det høyeste sykefraværet, sammenliknet med land det er naturlig å sammenlikne seg med. Det viser en undersøkelse faktisk.no gjorde i april i år.

– IA-avtalen har gjort det til et tabu å diskutere sykelønn, og det vil vi ikke lenger være med på. Når vi vet at Norge har verdens høyeste sykefravær uten at vi har verdens sykeste befolkning, så må vi kunne diskutere sykelønn som en del av denne prosessen, sier Inger Lise Blyverket, direktør for politikk og forhandlinger i Virke, til NTB.

Hun sier at det ikke er gitt at avtalen skal reforhandles, og krever at avtalens tiltak må treffe de små bedriftene bedre enn i dag, og at temaet sykelønn må være en del av diskusjonen.

– Vi er innforstått med at en ny avtale må tilpasses det moderne arbeidslivet, sier LOs andre nestleder Roger Haga Heimli til NTB.

Kutt i sykelønnsordningen kan han imidlertid ikke godta. Det gjør heller ikke Unio-leder Ragnhild Lied.

– Vi er ikke med på at arbeidstakerne skal betale mer. Vi ønsker fremdeles et solidarisk arbeidsliv, sier Lied.

Hennes forbund er imidlertid villig til å se på innretningen og virkemidlene.

Direktør Politikk og forhandlinger i Virke, Inger Lise Blyverket. Foto: Virke.

Daværende arbeids- og administrasjonsminister Jørgen Kosmo fra Stortingets talerstol høsten 2001, året da han fikk iverksatt avtalen om inkluderende arbeidsliv.

Foto: Wikimedia Commons.

Parat-leder Hans-Erik Skjæggerud sier Parat ønsker å videreføre IA-avtalen, men kan være åpen for å justere innholdet og målene. Han sier det pågår en rekke utvalgsarbeider i regi av regjeringen og partene i arbeidslivet som har betydning for hvordan vi jobber med IA.

– Jeg registrerer Virkes hyppige forsøk på å få sykelønnsordningen på dagsordenen. Argumentene er ensidige og gir ikke noe ærlig bilde av ordningene som helhet og fordeler eller ulemper med denne, sier Skjæggerud.

Han sier sykelønnsordningen er god og gir folk den nødvendige sikkerhet i arbeidslivet som gjør at de fleste som kan, bidrar i arbeidslivet.

– Å svekke sikkerhetsnettet, som sykelønnsordningen er, vil påvirke deltakelsen i arbeidslivet. Jeg er åpen for å diskutere alle ordninger i velferdsstaten vår, men det krever bredde og fakta i hva som diskuteres, sier Skjæggerud.

Ikke i nærheten av målet

En fersk rapport, «Målene om et inkluderende arbeidsliv – status og utviklings-trekk», fra Faggruppen for IA-avtalen som inngår i regjeringens faktagrunnlag om avtalen, viser at den ikke er i nærheten av å innfri målene i IA-samarbeidet om å bedre arbeidsmiljøet, styrke jobbnærværet, forebygge og redusere sykefraværet og hindre utstøting og frafall fra arbeidslivet.

15 forskjellige interessegrupper har vært med i arbeidet, og deres konklusjon viser

tydelig at det er vanskelig å se sammenhenger mellom foreslåtte tiltak og effekt i arbeidslivet med det avtaleverket som har eksistert i 17 år.

Gruppen understreker at det foreligger lite forskning som på en pålitelig måte dokumenterer årsaksbestemte effekter av tiltak knyttet til IA-avtalen.

Parat-leder Hans-Erik Skjæggerud. Foto: Parat.

– Det vil kreve en styrket kultur for systematisk utprøving av tiltak gjennom bruk av kontrollerte forsøk når tiltak skal initieres og senere implementeres. Gevinstene av å iverksette tiltak som faktisk virker, vil imidlertid kunne bli betydelige for den yrkesaktive befolkningens helse og sykefravær, og dermed for den norske økonomien, skriver faggruppen i sin rapport. ■

Større trygghet i boligmarkedet

For mange er det å kjøpe bolig en stor investering. Nå kommer regjeringen med tiltak som vil kunne skape større sikkerhet ved blant annet å ta bort reservasjonsretten og å utarbeide en standard tilstandsrapport.

Av: Thore Eithun Helland

Mange kjenner problemene ved å kjøpe eller selge brukt bolig «som den er». Noen ganger er vi på selgersiden, andre ganger er vi kjøpere. Problemet er ofte feil og mangler som det kreves prisavslag og erstatning for, eller det kommer krav om heving. Sakene kan være en stor belastning for de involverte, og for den som taper, kan det bli dyrt.

Riktig nok finnes det eierskifteforsikringer og forsikringer for kjøpere, men slik ordninger har heller ført til flere rettssaker og større frustrasjon.

Flere klager og rettssaker

Tidligere forekom uenighet i forbindelse

med kjøp og salg av eiendom sjeldnere fordi det juridiske grunnlaget var usikkert. Etter at avhendingsloven ble vedtatt på 90-tallet, og jussen ble enklere, har det kommet langt flere saker til rettsapparatet og flere klageorgan er opprettet.

Det er stor enighet om at dette ikke alltid er riktig bruk av ressurser, og det har kommet forslag om endringer fra flere hold. Blant annet er det foreslått endringer i avhendingsloven, å ta bort forbeholdsklausuler og utbedringsrett i forbrukerkjøp, og det er forslag om utarbeiding av en standard tilstandsrapport. Mange problemer er knyttet til manglende kunnskap om boligens beskaffenhet i forkant av kjøpet.

Regjeringen og ulike interessegrupper har lenge jobbet med å få til et bedre fungerende boligmarked for folk flest. Boligstrategien er blir fornyet, og noen tiltak er foreslått som skal gjøre situasjonen bedre. Kjøp og salg av boliger er viktig for økonomien, og bolighandel utgjør en tredel av investeringene i fastlandsøkonomien.

Ett forslag fra regjeringen er å endre bestemmelsen i avhendingsloven som gir selger en mulighet til å selge boligen «som den er». I dag er den praktiske hovedregelen at avhendingen skjer med dette generelle forbeholdet. Unntaket er der selgere har holdt tilbake viktig informasjon, eller gitt uriktige opplysninger, eller at det er

et stort misforhold mellom det kjøperen trodde hun kjøpte og det hun faktisk fikk.

Selger får større ansvar

Regjeringen foreslår å fjerne muligheten for at selgeren ved salg til privatpersoner kan ta forbehold. Begrunnelsen er at selgeren skal få et større ansvar for å avdekke feil og mangler ved boligen før den blir lagt ut for salg. Slik blir selgeren i større grad ansvarliggjort om tvist oppstår i etterkant av kjøpet. Det blir ikke så lett å komme unna krav om prisavslag eller heving.

Kjøperen vil også tjene på endringen, blant annet ved at hun ikke lenger trenger å kjempe for å få bort reservasjonen i kjøpsavtalen.

Bedre tilstandsrapport

Regjeringen foreslår videre en standardisert tilstandsrapport ved bruk i forbrukerforhold. Her får takstmennene en bedre mal å jobbe etter. Mer informasjon om eiendommen kommer fram. Selgeren ser selv hva som må ordnes, og en kjøper kan budsjettere for framtidig rehabilitering.

Vil ikke fjerne selgers utbedringsrett

Det er også fremmet krav om at selgeres utbedringsrett fjernes, da retten hindrer kjøper fra selv å gå i gang med reparasjoner. Gjør selgeren bruk av rettingsadgangen, må kjøperen vente, og ventetiden kan bli lang. Kjøper risikerer i dag som eksempel å ikke få brukt deler av huset på

grunn av sopp eller råte. Regjeringen er så langt ikke villig til å ta bort bestemmelsen, men det vil komme en presisering, og det foreslås forenklinger i plan- og bygningsloven. ■

Fritt rettsråd

Medlemmer i Parat kan også ved kjøp og salg av bolig få hjelp og råd av Parats advokater gjennom ordningen med fritt rettsråd. Denne bistanden er tidsbegrenset, men kan være verdifull i en vanskelig situasjon.

Hotellgjestenes beste venner

De er hotellgjestenes beste venner. Her er historien om arbeidsdagen til servitør Olav Sanden og renholder Yumin Tian, begge veteraner i Oslos hotell- og restaurantnæring.

Av: Sverre Bjørnholt

Servitør Olav Sanden sier servitøryrket er et veldig sosialt yrke, et yrke hvor man treffer mange hyggelig mennesker. – Vi er gode kompiser vi som jobber her, sier han. Foto: Sverre Bjørnholt.

Når 57-årige Olav Sanden rundt midnattstider setter seg i bilen etter kveldsvakten på Scandic Holmenkollen Park hotell har han 6,5 mils vei hjem til Hokksund. Rundt en times kjøring. Da er det deilig å skru opp musikken og senke skuldrene etter en tøff kveld som servitør.

Tidligere på dagen, mellom klokken 17.00 og 18.00, går Yumin Tian ut av Radisson Blu Scandinavia Hotel på Holberg plass i Oslo. Da har renholderen i løpet av dagen gjort oppunder 30 rom klar til nye hotellgjester. Vakten startet ved 08-tiden. Foran henne ligger en nesten fire mil lang busstur til Lierbyen. Hun håper hun får litt tid i hagen. Der slapper hun best av etter timer i stort tempo.

Begge er veteraner på sine arbeidsteder. Trives godt i miljøet i hotell- og restaurantbransjen, selv om det kan være tider med tøffe forhold og harde krav til endringer. – Jeg begynte her i 1982, sier Olav.

Han er født inn i denne bransjen. Familien drev Sanden Hotell i Hokksund, og i barne- og ungdomsårene sprang han rundt i gangene der. Jobbet litt innimellom. Derfor var det ikke annet enn naturlig at han begynte i lære på Grand Hotel i Kongsberg. – Etter læretiden begynte jeg her. Og her har jeg vært i alle år, unntatt et par år på Royal Christiania nede i sentrum. Som du skjønner så trives jeg her. Ut av vinduet ser jeg hovedstaden og fjorden. Holmenkollbakken og marka ligger rett bak meg, sier han.

Servitøren jobber i hovedrestauranten, De fem stuer. Om sommeren et sted der turistene ønsker å spise, resten av året er det konferanser, selskaper, forretningsfolk og familiemiddager.

– Det er trivelig med så stor variasjon. Noen er også faste gjester som jeg er på talefot med. Stort sett jobber jeg altså kveldsvakt og trives med det. Vi begynner klokken 16.00 og starter dagen med et lite møte om hva vi kan forvente utover kvelden. Så dekker vi bordene. Vi jobber to og to sammen på en seksjon av restauranten, sier han.

Etter hvert siger det inn med folk, og da er det å være på tå hev.

– Vår jobb er jo å få gjestene til å føle seg hjemme. Menyen har vi diskutert tidligere, og det er viktig at vi kan formidle videre hva som står på kartet. Selv er jeg interessert i vin og legger vekt på å gi gode anbefalinger. Jeg har jo lært meg en del om hva vi serverer i løpet av årene. Jeg

synes servitøryrket er et veldig sosialt yrke. Treffer jo mange hyggelig mennesker, og vi er gode kompiser vi som jobber her, sier Olav.

– *Hva med familielivet?*

– Det er vel bare å erkjenne at det ikke har fungert så godt for meg. Jeg har en datter, men ekteskap passer dårlig for en som er

Yumin Tian trives godt på arbeidsplassen, selv om tempoet er høyt og arbeidsdagen lang. Kollegene er sammensveiset og gjestene på hoteller både hyggelige og imøtekommende, sier hun. Foto: Sverre Bjørnholt.

hjemme klokken ett om natten. Men jeg har jo mine venner i Hokksund. Dessuten trener jeg en god del. Det gjør jeg fordi jobben er krevende både når det gjelder å bære mye, løfte tunge fat, bøye seg i skjeve stillinger og holde god fart på beina gjennom kvelden. Ja, trening er viktig for meg, sier han.

Kveldene kan være travle, og det blir ikke mye tid til å nyte utsikten som ligger utenfor vinduene. Det er ikke bestandig han vet hva slags vær det er der ute. Men han ser jo lysene nede i byen når han setter seg i bilen og setter kursen for Hokksund igjen.

– *Har du aldri vurdert å skifte yrke?*

– Egentlig ikke. Hva skulle det være? Jo, jeg kjenner tidligere kolleger som har begynt i Vinmonopolet. Det kunne nok vært et alternativ for meg. Liker å ha kunnskap om hva vi har i vinkjelleren. Har bestandig vært interessert i smak og historie rundt de forskjellige vinene. Men foreløpig blir jeg nok her, sier han før han starter en ny kveldsvakt til beste for gjestene på De fem stuer.

Nede på Holbergs plass kommer Yumin Tian ut av Radisson Blue-hotellet like ved Slottsparken. Hun jobber fast der, men er ansatt i ISS Facility Renhold, avdeling Oslo.

– Jeg begynte å jobbe her i 2000, året etter at jeg flyttet fra Shanghai. Jeg bor i Lierbyen sammen med ektemannen min. Mine barn har flyttet ut. Jeg har bodd der helt siden jeg kom fra Kina og ble veldig glad da jeg fikk jobb her på hotellet på Holbergs plass. Jeg trives veldig godt i dette miljøet. Det er en bra jobb, sier hun.

Yumin kom i mai 1999 fra den gigantiske og myldrende storbyen Shanghai i Kina. Derfor ble hun ganske overrasket da hun kom til det lille tettstedet Lierbyen utenfor Drammen. Nå har hun imidlertid funnet roen der og trives veldig godt.

– Det er klart at det er en dramatisk forskjell mellom Shanghai og Lierbyen. I dag

drømmer jeg meg ikke tilbake. Miljøet både på arbeidsplassen og i Lierbyen er givende. Dagene i Oslo kan være veldig hektiske, men når jeg kommer hjem, sender roen seg. Da rusler jeg rundt i hagen og stiller plantene. Eller jeg tar en sykkel-tur med familiens små barn. Det liker jeg veldig godt, sier hun.

Litt før klokken åtte starter arbeidsdagen for Yumin. Da organiserer hun tralla og fyller på med det hun trenger for dagen. Tralla og Yumin er nesten ett under arbeidsdagen.

Når den jobben er gjort, har de mange rengjørerne på dette storhotellet morgenmøte med housekeeping-kontoret. Der fordeles arbeidsoppgavene.

Den dagen Parat-bladets utsendte treffer Yumin, har hun hatt ansvar for klargjøring av 27 hotellrom.

– Det er en veldig travel jobb. Når gjestene fyller rommene, skal de ikke ha noe å utsette på ferdigstillelsen. Egentlig skal vi være ferdig ved 16-tiden. Men det rekker vi sjelden. Noen ganger blir klokken både fem og seks før vi kan sette tralle tilbake på plass igjen, sier hun

– *Hva med spisepauser og en pust i bakken?*

– Nei, det blir det dårlig tid til.

Spisepausen går i en fei. Normalt blir det bare 15–20 minutter. Vi vil jo bli ferdig i tide med jobben, sier hun.

”” *Spisepausen går i en fei. Normalt blir det bare 15–20 minutter.*

Selv om tempoet er høyt og arbeidsdagen lang, så trives Yumin godt på arbeidsplassen. Kollegene er sammensveiset og gjestene på hoteller både hyggelige

og imøtekommende. Noen av hotellets faste gjester kjenner henne igjen og slår av en prat i korridoren.

– Det setter jeg pris på, sier hun.

Både Yumin og Olav er Parat-medlemmer.

– Jeg tror jeg runder 30 års medlemskap om kort tid, sier Olav.

Yumin har vært Parat-medlem noe over et år. Begge sier at medlemskapet er til stor nytte og skaper en trygghet.

Olav opplevde det i forbindelse med eierskifte. Da han begynte oppe ved Holmenkollen, var det hotell-legenden Jan Rivalsrud som eide og drev stedet. Nå er det Scandic-kjeden som eier stedet. Salget

skjedde i 2014, og nå er hotellet styrt fra Stockholm, der hovedkontoret ligger.

– I forbindelse med eierskiftet var det nyttig for oss ansatte med

Parats kunnskap og

engasjerte medarbeidere. Det er ingen tvil om at det er en forskjell mellom det å være familieeid og eid av et børsnotert selskap. Overgangsfasen har gitt oss utfordringer, og derfor har Parat-medlemskapet vært verdifullt, sier Olav.

Kolleger vi treffer underveis, understreker nettopp at overgangsfasen som blant annet førte til nedbemanning, var vanskelig. Derfor ga det en solid trygghet i det å ha en organisasjon i ryggen.

– For meg har det vært en selvfølge å være Parat-medlem. I arbeidslivet er det viktig å være organisert hvis arbeidstakernes rettighet står på spill, sier Olav.

Også Yumin mener medlemskapet i Parat er viktig. Det er en kjensgjerning at vilkårene for rengjørerne kan være svake. Historiene er mange om lange arbeidsdager, korte pauser, høyt tempo og mangelfull kompensasjon for overtid og ulemper. – Heldigvis kjemper organisasjonen for å bedre vilkårene våre. For oss som arbeider i denne bransjen, er det viktig med trygghet og gode lønns- og arbeidsvilkår, sier Yumin før hun haster mot bussen som skal ta henne til Lierbyen. ■

Nå kan du søke utdanningsstipend

Vi minner om fristen for å søke om utdanningsstipend fra Parat, som er 1. oktober. Utdanningsstipendet er ment som et tilskudd til medlemmer og tillitsvalgte som ønsker å utvikle sin kompetanse i organisasjons- og yrkesliv.

Økende krav om kompetanse stilles til mange av oss som allerede er i arbeid, og videreutdanning kan være nødvendig for å hevde seg i konkurransen om å beholde jobben eller for å skaffe seg nytt arbeid. Du finner søknadsskjema på parat.com, under «Min side».

Personvern i Parat

Parat er i slutfasen med å tilpasse og trygge de nye og strengere personvernbestemmelsene som følger av EUs personvernforordning (GDPR). Forbundsadvokat i Parat Per-Jostein Ekre sier dette er et viktig arbeid for å verne enkeltpersoner og den enkeltes personopplysninger.

Parat-advokat, Lene Liknes Hansen. Foto: Trygve Bergsland.

Personvernerklæringer for deg som medlem ligger tilgjengelig på parat.com, og Parat-advokat Lene Liknes Hansen er utpekt som personvernombud i Parat. – Personvernombudet har et uavhengig kontrollansvar og skal påse at Parat følger lover og regler som gjelder for behandling av personopplysninger. Dette inkluderer også bistand til medlemmer og tillitsvalgte i spørsmål om personvernbestemmelser, sier Ekre.

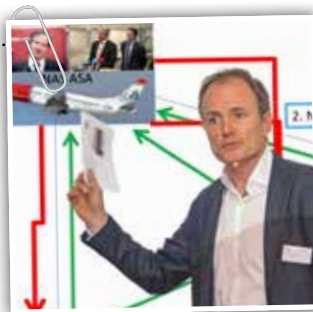
Pia Helene Willanger. Foto: Trygve Bergsland.

Pia har mastergrad i HR og har de siste årene jobbet som forhandlingsleder på tariff og medbestemmelse. Hun har også støttet medlemmer og tillitsvalgte i arbeidsrettslige spørsmål.

Parat i Høyesterett

En samlet fagbevegelse trår til når Høyesterett i høst behandler Parat-anken i saken om Norwegians arbeidsgiveransvar for piloter og kabinansatte. Parat har fått støtte fra YS, LO og Unio.

Hovedorganisasjonene representerer nær 1,5 millioner arbeidstakere og trer inn som såkalte partshjelpere for Parat i Høyesterett-saken. Grunnen er at fagbevegelsen oppfatter spørsmålene som skal avklares som avgjørende for framtidens stillingsvern.

Parat-advokat Christen Horn Johannessen. Foto: Trygve Bergsland.

Skatt på bonuspoeng

Fra 2019 skal arbeidsgiver oppgi verdien av bonuspoeng på fly til beskatning. Inntil nå har det vært den enkelte skatteytters ansvar å rapportere inn denne fordelten til skattemyndighetene. Fra neste år er det arbeidsgiver som skal oppgi verdien av bonuspoengene.

Forslaget om skatt på bonuspoeng ble vedtatt av Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i juni. Finansdepartementet har nå gjort en presisering av forslaget som vil bli innført fra 1. januar 2019.

Ny forhandler

Pia Helene Willanger kommer fra Personellforbundet (nå Parat forsvar) hvor hun har vært ansatt siden august 2015. Tidligere var Pia seniorrådgiver i forsvarsstaben.

Ny i serviceavdelingen

Inger Løwen har vært ansatt i Forsvaret siden 1996, der hun jobbet i Norges Hjemmefrontmuseum fram til hun ble tillitsvalgt på heltid og senere ansatt i Personellforbundet (nå Parat forsvar).

Inger jobber nå i Parats serviceavdeling, der hun har fått god innsikt i medlemsregisteret og følger opp forsikringer for Parats medlemmer. Inger jobber også med økonomi og holder orden på reiseregninger.

Inger Løwen. Foto: Trygve Bergsland.

Medlemsregisteret informerer

Er det lenge siden du har sjekket om de opplysningene vi har registrert på deg, er riktige? På nettsiden parat.com og «Min Side» kan du sjekke om Parat har registrert riktige opplysninger om deg og ditt medlemskap.

På «Min side» kan du også se kontaktinformasjon til tillitsvalgte, søke stipend og endre passord. Du kan også opprette avtalegiro dersom du ikke har det fra før, og du har tilgang til å bruke Compendia – et oppslagsverk der du finner svar på det meste om lover og regler knyttet til arbeid og fritid.

Parats regionutvalg (RU)

■ RU region Nord (Finnmark, Troms, Nordland):

Leder: Lars Raymond Holm, Luftfartstilsynet

E-post: Lrh@caa.no

Johanne Hagerupsen, Høgskolen i Harstad

E-post: johanne.hagerupsen@hih.no

Anne-Katrine Thomassen, Brønnøysundregisterne

E-post: akt@brreg.no

Tor-Fredrik Olsen, Finnmark Fylkeskommune

E-post: tor.fredrik.olsen@ffk.no

Åse Helen Andersen, Apotek 1 Hammerfest

E-post: aasehelande@hotmail.com

Terje Grytdal Roland, Nord-Troms Tingrett, UNG-representant

E-post: terje.grytdal.roland@domstol.no

■ RU region Midt (Trøndelag, Møre og Romsdal):

Leder, Jannike Hanssen, Statens vegvesen

E-post: Jannike.hanssen@vegvesen.no

Morten Mørch, NTNU

E-post: Morten.morch@ntnu.no

Siri Finseth, Namsos kommune

E-post: Siri-Stinessen.Finseth@namsos.kommune.no

Grete Kambuås, Boots Apotek

E-post: gretkam@online.no

Marit Holstad Aarsæther, Høgskolen i Volda

E-post: maritaa@hivolda.no

Mona Nerland, Politiet i Molde, UNG-representant

E-post: mona.nerland@politiet.no

■ RU region Øst

(Østfold, Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus):

Leder: Hilde Margrete Bjørklund - Cappelen Damm AS

E-post: hilde.bjorklund@cappelendamm.no

Bente Iren Tollefsen Moen - Statens Pensjonskasse

E-post: bente.iren.moen@spk.no

Stein Grindheim - SAS Ground Handling

E-post: stein.grindheim@sas.no

Ronny Kjønso - Asko Øst

E-post: ronny.kjonso@asko.no

Anja P. Ahlstrøm – NIBIO

E-post: Anja.Ahlstrom@nibio.no

Hans Andreas Bøhmer, Securitas i Oslo, UNG-representant

E-post: hanboh@gmail.com

■ RU region vest (Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane):

Leder: Rune Skaar, Bergen kommune

E-post: rune.skaar@bergen.kommune.no

Vidar Alfei, NAV Økonomitjeneste

E-post: vidar.alfei@nav.no

Hege Solbakken Sæbø, Stavanger Aftenblad AS

E-post: hege.solbakken.saebo@aftenbladet.no

Wibecke Søråas Onarheim, Gulating lagmannsrett

E-post: wibecke.soraas.onarheim@domstol.no

Gro Nondal Buvik, Sognekraft AS

E-post: gro.nondal.buvik@sognekraft.no

Erik Andreassen, Gate gourmet i Bergen, UNG-representant

E-post: eandreassen@gategourmet.com

■ RU region Sør (Aust- og Vest Agder, Telemark, Vestfold og Buskerud):

Leder: Ragnhild Negård – NAV

E-post: ragnhild.negard@nav.no

Nina Ødegård – Høgskolen i Buskerud og Vestfold

E-post: Nina.Odegard@hvb.no

Cecilie Holt, NAV

E-post: cecilie.holt@nav.no

John-Inge Nerland – Fylkesmannen i Buskerud

E-post: fmbujin@fylkesmannen.no

Anne Britt Skomedal, Vitusapotek Elefanten Kristiansand

E-post: annebritt1962@hotmail.com

Lahvry Helene Fürst Bright, UNG-representant

E-post: lahvry@hotmail.com

Spørsmål til juridisk og forhandlingsavdelingen i Parat

Vi som gir svar i denne utgaven av Parat er:

*Anders B. Lindstrøm
Leder juridisks avd.
Advokat*

*Thore Eithun Helland
Advokat*

*Renate Messel Hegre
Forhandler*

*Ketil Møland-Johansen
Advokat*

*Bjørn Are Sæther
Rådgiver*

*Kjell Morten Aune,
Forhandler*

Har du spørsmål til juristene eller til forhandlingsavdelingen, kan du sende spørsmålene til trygve.bergsland@parat.com. Vi hjelper deg som medlem med alle typer problemstillinger knyttet til arbeidsforhold og tolkning av avtaleverket. Du kan også ta kontakt med oss når det er behov for skriftlig og muntlig rådgivning i forbindelse med omorganisering, nedbemanningsprosesser, ferie, arbeidstidsordninger, trygdespørsmål og lignende.

Advarsel fra arbeidsgiver

Jeg har fått en skriftlig advarsel fra min arbeidsgiver fordi han mener at jeg har snakket med våre kunder om konflikter internt på arbeidsplassen. Jeg mener at arbeidsgiver ikke har fulgt riktig framgangsmåte for advarsel. Er det ikke slik at man skal ha en muntlig advarsel før arbeidsgiver kan gi en skriftlig advarsel?

Lars-Ivar

Svar: Det finnes ingen lovbestemmer som sier noe om i hvilken form advarsler skal gis. Advarsler kan gis både skriftlig og muntlig. En skriftlig advarsel gjør det imidlertid lettere for arbeidsgiver å bevise at en advarsel er gitt, og hva innholdet i advarselen er. Arbeidsgiver må ikke gi en muntlig advarsel eller tilsnakk før en skriftlig advarsel.

Dersom forholdet er såpass alvorlig at det kvalifiserer for en advarsel, kan arbeidsgiver velge å gi en skriftlig advarsel som en første reaksjon. Er forholdet av mindre alvorlig art,

er det naturlig å først gi muntlig veiledning, og eventuelt gi en skriftlig advarsel dersom arbeidstaker ikke innretter seg. Dersom arbeidstaker er uenig i grunnlaget for advarselen, vil vi anbefale deg å sende en e-post der du beskriver din oppfatning av saken. Du kan mene at en advarsel er en for kraftig reaksjon på forholdet, og du kan be om at advarselen trekkes tilbake. I tillegg bør du be om at din e-post lagres sammen med advarselen i personalmappen.

Anders

Problemer i borettslag

Jeg er sint på styret i borettslaget mitt. Jeg mener de har behandlet meg dårlig selv om jeg har gjort så godt jeg kan. Jeg liker å røyke på balkongen, ta meg noen pils, og et par ganger har jeg glemt igjen sykkel i heisen på veg hjem fra byen. Dette har styret sendt advarsler om. Er det lurt å saksøke styret for å få det til å gå av, eller er det bedre å få kastet styret på neste generalforsamling?

Per Morten

Svar: Styret i et borettslag skal lede virksomheten i samsvar med lov, vedtekter og vedtak i generalforsamlingen. Dersom det er laget ordensregler, er det styrets oppgave å påpeke brudd på reglene. Det kan noen ganger oppleves som ubehagelig. Det er selvsagt lov å mislike medlemmene i styret, men jeg vil ikke anbefale deg å saksøke styret. Du kan heller stille til valg på neste generalforsamling, eller komme med forslag til andre kandidater.

Thore

Ansiennitet og lønn

Jeg har i mange år jobbet som sekretær ved en privatklinikkk i Oslo, men har nå fått tilbud om en ny stilling som legesekretær ved et sykehus i Helse Sør-Øst. I den forbindelse lurer jeg på om jeg har rett til å få godskrevet disse årene som ansiennitet og lønns plassering i den nye stillingen.

Linda

Svar: Ja, det har du. I henhold til gjeldende regler for lønnsansiennitet som er regulert i overenskomsten på dette området, skal all offentlig og privat tjeneste ved tilsetning i helseforetaket godskrives fullt ut. Som privat tjeneste regnes også arbeid i hjemmet og omsorgsarbeid med inntil tre år. Som offentlig tjeneste regnes også verneplikt.

Renate

Søkere på stilling i staten

Etter mange år som ansatt i en privat virksomhet søkte jeg en rådgiverstilling i en

statlig virksomhet, men fikk ikke jobben. Hun som fikk jobben, er en tidligere kollega av meg. Ut ifra det jeg vet om hennes utdanning og tidligere jobber, forstår jeg ikke hvorfor hun fikk jobben og ikke jeg. Er det ikke regler for hvem en statlig arbeidsgiver kan ansatte?

Bodil

Svar: Det er regler som regulerer hvem en statlig arbeidsgiver kan ansette. Blant dem som søker en utlyst stilling i staten, skal man ansette den som er best kvalifisert. Dette som beskrevet i statsansatteloven, begrunnet med å sikre likebehandling og åpenhet om tilsetningen. Hvem som er best kvalifisert, vurderes ut ifra utlysningsteksten til stillingen hvor man ser på utdanning, arbeidserfaring og personlig egnethet. Søker må fylle absolutte krav til utdanning og arbeidserfaring. Ønsket kompetanse og erfaring, som ikke er et absolutt krav, skal vektlegges i vurderingen. Krav til personlig egnethet er spørsmål om søker har de rette egenskaper til å gjøre en best mulig jobb i den aktuelle stillingen.

Forskrift til forvaltningsloven gir deg som søker rett til å se søkerlisten som viser navn på alle øvrige søkere, alder, fullstendig opplysninger om utdanning og arbeidserfaring fra privat og offentlig virksomhet. Som søker har du også rett til å gjøre deg kjent med søknadene fra søkere som er innstilt eller tilsatt i stillingen, samt vedlegg til disse søknadene.

Ketil

Permisjon under utdanning

Jeg er Parat-medlem og jobber som helsefagarbeider i en kommune. Jeg har nå lyst til å utdanne meg til sykepleier. Kan jeg få permisjon med lønn?

Bente

Svar: Utdanningspermisjon er beskrevet i hovedtariffavtalen og i arbeidsmiljøloven. I forbindelse med utdanning som er av verdi både for arbeidstaker og arbeidsgiver, skal det innvilges permisjon med mindre særlige grunner er til hinder for det. I den utstrekning det etter kommunens syn er nødvendig

å heve kunnskapsnivået for å utføre pålagte arbeidsoppgaver, skal det gis permisjon med lønn og dekning av legitimerede utgifter.

Dette vil si at det skal mye til for at du ikke innvilges permisjon, og ved uenighet kan saken bringes inn for en egen tvistenemnd. Men det er viktig å understreke at du ikke har krav på permisjon med lønn. Minner også om at Parat har utdanningsstipend for deg som medlem, se mer informasjon på parat.com.

Bjørn Are

Tilgang til lønnsinformasjon

Vi er i lokale lønnsforhandlinger i vår bedrift. Bedriften er bundet til funksjonæravtalen med NHO. Vi har mistanke om at det er store individuelle lønnsforskjeller mellom ansatte i vår bedrift, men vi får kun lønnsopplysninger for dem som er medlem av Parat. Vi skulle gjerne visst noe mer om lønnen til dem som er organisert i andre forbund, alle som ikke er organisert, og ikke minst dem som er ledere. Har vi noen rett til å få utlevert slik informasjon?

Trond

Svar: I virksomheter som er bundet av tariffavtale, er arbeidsgiver forpliktet til å gi de tillitsvalgte en oversikt over lønnen til alle medlemmer som er omfattet av tariffavtalen. Ledere med personalansvar er ikke omfattet av tariffavtalen, og klubben vil derfor ikke få lønnsinformasjon for personer som har slike stillinger. Det er ikke hjemmel i tariffavtaler i privat sektor som gir tillitsvalgte rett til lønnsinformasjon for individuelle «ikke-medlemmer». Men funksjonæravtalen gir tillitsvalgte rett til å få lønnsinformasjon for øvrige ansatte på gruppenivå, så sant de aktuelle gruppene er så store at man ikke kan finne lønnen til enkeltpersoner. Ta kontakt med oss hvis du ikke får arbeidsgiver til å gi dere lønnsinformasjon for aktuelle grupper i din virksomhet.

Kjell Morten

	TOKT	TEPPE	ANSLAG	BLUNDE DELSTAT I USA	YTTERST PÅ FOTEN	LITEN DOLK
	MUSE				RYGG	
	PÅBUDT I BÅT					
	TYKNE				3,14 EN EDGAR ALLAN	
	HUN SOV I 100 ÅR	TER- NING- KAST			VISER	
	MOT				VOKST	
	DUNKLE				FOR- ANDRE	
IKKE BIND- ENDE	FATTIG FJELL I CHILE	KLE	STAK- KAR		VANN- AVLØP	IKKE
TYRKER KNEIPE			DOPING- MIDDEL VISE			SNYTE- SKAFT- ET
	OVER- SKUDD ØYER			OM- DØMME		PIZZA- KRYD- DER
KORINT DIF- FUSE		PATINA DIKTET		HELTE- DIKT M.NAVN		
			GRESK BOK- STAV		FOR- TRINN	
SLETTE SLIT	PLATE FORTVIL- ELSE		TYVEN UTHUS			
	VAKKER	BY I JAPAN KV. NAVN			NYNORSK PRON. MINE	GER- MANIUM
MOTTA				KOM- MUNE TEVLING		BYGE
DAGER MED AVKOB- LING					I HUS	
MÅL FOR LENGDEN AV LYS- BØLGER					HYLLE	

Løsningen på kryssordet i medlemsbladet Parat nummer. 2 – 2018 er: «**DÅRLIG PUBLIKUMSINTERESSE**» Den heldige vinneren er: Kristin Rognlie, fra Trondheim. Frist for å sende inn løsning på neste kryssord er: **2. november 2018.**

Vi trekker én vinner hver gang. Send løsningen til redaksjonen, enten som e-post til trygve.bergslund@parat.com eller ordinær post til: **Parat, Postboks 9029, Grønland, 0133 Oslo**

Husk å merke e-posten/konvolutten «**Kryssord 3/2018**». Husk også å skrive på ditt eget navn og adresse.

Premie: Elvang Latitude alpaka-pledd av 50 prosent alpakkauull, 40 prosent fåreull og 10 prosent mikrofiber. Pleddet er Fair Trade-sertifisert. Målene er 130x200 centimeter (se foto).

Løsning: .....

Navn: .....

Adresse: .....

MINI KRYSSORD

1		2	3	4	5	
		6				7
8	9					
10				11		
	12					
13				14		15
16			17			
		18				
19						

Vannrett

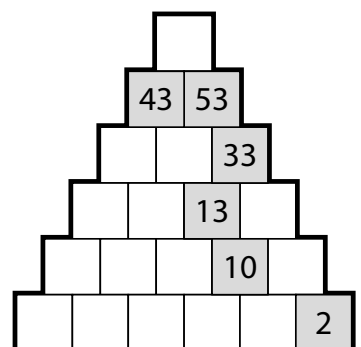
- Formular
- Fakte
- Distrahert
- Bevege
- Besitte
- Likestilt
- Strev
- Limited
- Hylene
- Setter seg i gjeld
- Ro

Loddrett

- Ikke vid
- Aften
- Alene
- Idealene
- Ikketronede
- Spise
- Skrål
- Varp
- Dumrian
- Brosje

TALL PYRAMIDEN

Alle feltene skal fylles med tall. Noen tall er fylt inn på forhånd, og dette utgjør summen av tallene i de to feltene under. Du må sette inn begge tallene i de to tilstøtende feltene for å finne tallet i feltet over, og motsatt, du finner tallet i et felt ved å trekke tallet i feltet ved siden av fra tallet i feltet over.

SUDOKU

	6	9			5		3	
		7		1	9	2		
3	1			2	4	7	5	
		4		6	3	9	1	
		1	2			4	7	
9	8		7		1			
		3		5			6	
8			4	3	2	5	9	
	5	2	9				4	

Lett

© Bulls

	2							5
				6				4
9		4	5		2		1	
				3		8		
4				1			9	7
1	8				9	5		
	7			8	4			9
		2	1		7		6	
			6	2				8

Middels

© Bulls

			2			3		
	9	2		8		5	4	
						6		
2				3		1		
	5		4			9		
9	6			8	1		2	
8				5			6	3
			3					
6								

Vanskelig

© Bulls

E	R	R	M	R	O	F	E	R	E	T	T	A	K	S
S	E	D	E	R	A	K	I	T	O	K	R	A	N	K
E	K	S	D	V	A	L	P	T	K	Å	Å	L	A	G
R	J	Ø	K	K	N	K	Ø	E	R	K	J	O	K	N
A	E	L	L	K	N	P	J	U	U	S	T	K	D	I
N	L	U	T	S	E	Ø	K	S	N	I	T	U	Ø	N
E	D	P	E	R	N	U	N	T	S	L	I	E	D	D
V	E	U	H	N	M	K	N	K	E	L	N	K	E	R
E	V	R	N	E	Å	Y	I	R	E	E	G	O	B	O
R	E	K	E	S	L	S	E	I	E	H	S	R	B	E
T	R	S	K	K	V	K	R	M	J	C	T	D	Y	K
K	N	K	E	B	A	H	A	E	I	Y	O	E	R	R
T	E	E	L	T	K	E	V	N	K	E	V	L	K	I
F	E	R	I	R	T	T	Å	L	K	S	E	G	O	K

KRYSS OG TVERS

Finn alle ordene. Ordene kan stå vannrett, loddrett eller diagonalt, og kan ofte stå skrevet baklengs.

ANNENMÅLVAKT
KAOTISK
KIRKEORDNING
KJELDEVERN
KORDEL
KRYBBEDØD
LEKENHET
NARKOTIKAREDE
SEYCHELLISK
SKATTEREFORM
SKRUPULØS
TINGSTOVE

TREVEN
UKYSKHET
VAREINNKJØP

PARATS TRENINGSSIDE MED HJERNETRIM

Sender du oss løsningen på alle oppgavene på denne siden, er du med i trekningen av en Elvang Latitude alpaka-pledd av 50 prosent alpakaull, 40 prosent fåreull og 10 prosent mikrofiber. Pleddet er Fair Trade-sertifisert. Målene er 130x200 centimeter (se foto).

Frist for å sende inn løsningen er **2. november 2018**.

Vi trekker én vinner hver gang. Send løsningen til redaksjonen, enten på e-post til trygve.bergslund@parat.com, eller ordinær post til: Parat, postboks 9029 Grønland, 0133 Oslo. Husk å merke e-posten/konvoluttene «Hjernetrim 3/2018». Vinneren av hjernetrim i 2/2018 er Jane Bergum, fra Hamar.

Ordplunder

Bokstavene i ordet under har blandet seg litt. Kan du finne fram til riktig ord ved å plassere bokstavene i riktig rekkefølge i de hvite feltene?

Den grå teksten på siden gir deg noen hint. Skjul teksten om du ikke vil ha hjelp.

NOEN SMÅ HINT

- Ordet starter med bokstaven P
- Automobil
- En bil med maksimum åtte passasjerplasser

P S B R E L N I O

FYLL INN ORDET:

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Visjoner og verdier

Hvert tredje år i november avholdes landsmøte i Parat, der tillitsvalgte fra hele landet møtes for å vedta politikk, satsninger, økonomi, vedtekter og personvalg for de kommende tre årene. Landsmøtet 2018 er i Bergen 14.–15. november.

Før den tid, i løpet av september, skal tillitsvalgte samles i Parats fem regioner for blant annet å diskutere sakene som skal opp på det kommende landsmøtet, og velge representanter i regionutvalgene. Utvalg som har en viktig rolle i regionene og til hovedstyret i Parat.

Av de sakene som skal behandles på landsmøtet i november, vil jeg spesielt trekke fram «visjon og verdier» og «strategisk plan».

Visjon og verdier skal si noe om hvem vi i Parat er, hva vi ønsker Parat skal være, og hva Parat skal strekke seg mot. I mer enn ti år har Parats visjon vært å være «Norges beste arbeidstakerorganisasjon». Spør du meg, vil jeg mene at denne visjonen har tjent oss godt ved at vi har hatt noe å strekke oss mot i en periode hvor vi har bygget organisasjonen etter fusjonen i 2005. Nå går Parat inn i en ny tid hvor det er andre utfordringer som bør være bestemmende for retningen framover. En av disse utfordringene er endringen som skjer i arbeidslivet og samfunnet som følge av ny teknologi.

Automatisering og robotisering av oppgaver vil overta for mange av oss som er dagens arbeidstakere. Vi i Parat tror det vil være større behov enn noen gang for arbeidstakerorganisasjoner, men at vi må ta en ny rolle framover. Vårt tradisjonelle arbeid har vært å kjempe fram gode ordninger og rettigheter for medlemmene, samt sikre at disse blir respektert av arbeidsgiverne. I mange tilfeller har det vært nødvendig med konfrontasjoner i form av streik og rettssaker. Det er dette mange i samfunnet forbinder med å være organisert.

YS' Arbeidslivsbarometer, en årlig måling av tilstanden i arbeidslivet, fastslår at et overveldende flertall av arbeidstakerne oppgir å ha det bra på jobben. De kjenner seg ikke igjen i mange av de konfliktbildene som tegnes. Selvfølgelig vil det fortsatt være behov for å ta kampen på vegne av dem som opplever et negativt arbeidsliv. Parat vil aldri forlate oppdraget med å hjelpe dem som utsettes for urett. Vi må imidlertid endre oss fra kamp og konflikt til utvikling og endring.

Forslaget til ny visjon, «Vi er Parat – og vi jobber for at du skal få en enda bedre arbeidsdag!», tar dette inn i seg og skal vise for medlemmer og omverden at vi ønsker endringer velkommen og vil være en partner for medlemmene i de endringene de står overfor – sammen med arbeidsgiverne. Verdiene vi foreslår, tar

også opp i seg denne optimismen og bærer løfte om at «Vi er Parat». Vi er spent på hvordan regionmøtene og landsmøtet tar imot dette.

Strategisk plan legger føringene for Parats satsinger og prioriteringer i perioden som kommer. Den tar på mange måter visjon og verdier ned på jorda og konkretiserer hva vi ønsker å gjøre for å strekke oss mot visjonen vår, og hva vi gjør for å vise verdiene våre i praksis.

Jeg har hatt gleden av å få lede Parat de siste ti årene. En oppgave jeg har vært og fortsatt er ydmyk overfor. Det har vært en fantastisk reise, og jeg er takknemlig for å ha fått anledning til å jobbe sammen med fantastisk flotte mennesker i form av både tillitsvalgte og ansatte. Det er imidlertid en tid for alt, og tiden har nå kommet for å overlate roret til nye krefter som jeg er sikker på vil styre Parat på stø kurs videre. Jeg har derfor orientert valgkomiteen i Parat om at jeg ikke stiller til gjenvalg på landsmøtet i november. Selv har jeg stilt meg tilgjengelig for å bidra videre i YS dersom YS-kongressen ønsker det når de gjør sine valg i oktober.

Med ønsker om en strålende høst og godt landsmøte.

Hans-Erik Skjæggerud
Hans-Erik Skjæggerud
Leder i Parat

Facebook: facebook.com/HansErikSkj/
Twitter: @Skjaeggerud

Foto: Trygve Bergslund

Parat med egen kleskolleksjon

Parat har valgt ut et lite utvalg kvalitetsklær. Medlemmer og tillitsvalgte kan bestille klærne i parat.shop.idegroup.no og betaler kun vår innkjøpspris.

Parat betyr at vi alltid står klar, uansett når du trenger hjelp. Et enkelt norsk ord som er tydelig i sitt budskap og som har fått Språkrådets pris for nettopp dette.

Fargen er oransje, som gir varme og som signaliserer glede, bevegelse og nytelse. Oransje virker oppløftende og den jager triste tanker på dør. Oransje stimulerer også til aktivitet, nysgjerrighet og kreativitet.

Skalljakke for vår og sommer. Vind- og vannavvisende i dame og herrestørrelse
555 kroner *

Hettgenser i økologisk bomull, leveres i dame og herrestørrelse
379 kroner *

T-shirt i økologisk bomull, leveres i dame og herrestørrelse
149 kroner *

Liten sekk, 17 liter
185 kroner *

Kabinkoffert 37 liter
Lett og solid koffert med fire hjul
1370 kroner *

* Frakt kommer i tillegg.

4 NYE KURS FRA APOKUS

NE114 | Nikotinerstatningsprodukter

Hvordan virker nikotin? Hvorfor er det så vanskelig å slutte å røyke?

Lær mer om riktig bruk av nikotinerstatningsprodukter, og hvordan du som apotekansatt kan styrke kundens motivasjon til røykeslutt.

NE115 | Bilkjøring og legemidler

Mange legemidler kan påvirke evnen til å kjøre bil, og for noen legemidler er det helt bestemte regler som gjelder. Hvor lenge etter inntak må man vente før man kan kjøre? Hva er høyeste tillatte dose?

Lær mer om regelverket, og hvordan du som apotekansatt kan gi råd om bilkjøring og legemidler.

ER104 | Næringsdrikker og berikning

Hva betyr det å berike maten? Hva er forskjellen på de ulike næringsproduktene som for eksempel pulver, smoothie og proteindrikker?

Lær mer om når næringsprodukter er egnet, hvilke produkter som kan anbefales og noen enkle serveringstips.

SM106 | Smerte og egenomsorg

Visste du at feil bruk av smertestillende kan forverre hodepine? Hvorfor bør eldre være forsiktig med å bruke NSAIDs? Hvorfor bruker mange ungdommer smertestillende feil?

Lær mer om hvilke legemidler du kan anbefale, hva du bør avklare og hvilke råd du kan gi ved salg av smertestillende.

KURSENE ER TILGJENGELIG FOR DEG I APOTEKETS LÆRINGSPORTAL

   @APOKUS_NO FB.COM/APOKUS.NO APOKUS.NO

 apokus